

03 | Maj 2010
Årgang 146

budskabet

Tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission

Tema | Den nye ateisme

Er troen bare indbildning?
Kristne til kamp mod ateismen!
Gudløse hjerner

indhold;

leder

02 Ny ateisme og evig kærlighed

tema

04 Forpligtelse og frihed

06 ... udholde forstandens korsfæstelse?

10 Kristne til kamp mod ateismen!

13 Den nye ateisme og religionskritik

19 Er troen bare indbildning?

andre artikler

23 Gå til skrifte og bliv sat fri

horisont

27 Se ikke på disciplene ...

28 Hvad lever du for?

mødt af jesus

30 Hvorfor virker Jesus somme tider så mærkelig?

bøger

34 Gudløse hjerner

35 Moses

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM står for.

Eftertryk, kopiering og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Design Chr Rahbek Olsen / Amalie Pug. Poulsen

Forsidefoto Diego Medrano

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 240 kr. Unge under 30 år: 140 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

dlm@dln.dk

www.dln.dk

Redaktion

Alex Dahl Karlsen, cand.scient.pol. (redaktør)

Park Alle 31, 6880 Tarm. karlsen@dlgmail.dk

Flemming Bak Poulsen, forlagsredaktør, København
(redaktionssekretær)

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, præst, Herning

Henrik Gren Hansen, stud.theol., Århus

Ny ateisme og evig kærlighed

AF FLEMMING BAK POULSEN

.....

Klassisk kristen tro er under pres. Det indtryk brænder sig fast på nethinden, når man tager et hurtigt kig ud over den danske medievirkelighed. Og selvom man ikke "skal tro på alt, hvad der står i avisen" – og i endnu mindre grad på de trykte mediers elektroniske gøgeunge: internettet – så påvirkes vi jo ude i den virkelige virkelighed af den medievirkelighed, der strømmer i hovedet på os.

På én måde bidrager dette nummer af Budskabet til festen. Ved at sætte fokus på "Den nye ateisme" kan indtrykket af, at kristentroen presses i vores land i disse år, forstærkes. Og vi kan måske blive modløse og opgivende, når vi ser, hvordan troen trues af kristendomsfjendtlige strømninger i tiden.

Men det har vi ingen grund til. Der er nemlig – stadig – gode grunde til at tro på kristendommen. Selvom ingen kan levere et logisk bevis for kristendommens sandhed, så er den kristne tro fuld af overbevisningskraft. Det udfolder flere af artiklerne i dette nummer. Formålet med dette nummer af Budskabet er ikke at

Flemming; Der er stadig gode grunde til at tro på kristendommen.

fremme modløshed (hvis nogen skulle være i tvivl). Tværtimod vil vi ærligt og offensivt – men også selvkritisk – møde de udfordringer, som ateismen i sin moderne udformning rejser til os som kristne i dag.

Vi har endnu til gode at se en decideret ateistisk vækkelse. Man kan derfor frygte, at den nye ateismes højlydte agiteren blot bliver et alibi for mange til at leve videre i ligegyldighed overfor den religiøse dimension af livet. En hurtig genvej til at holde sig de store spørgsmål fra livet. Den nye ateisme forsøger at skyde kristendommen ned, men er ikke leveringsdygtig i et godt alternativ. Derved fastholdes mennesker i lunkenhed, mens Jesus siger: Gid du var enten kold eller varm! (Åb 3,15).

Den afgørende grund til, at vi ikke skal blive modløse, finder vi hos Gud selv. Han har selv sagt, at dødsrigets porte ikke skal få magt over hans kirke. Og han står ved sit ord.

Vi er ikke blevet lovet, at kirken altid vil stå i vækkelsestider, men kirken til alle tider har fået den uforanderlige opgave at forkynde evangeliet. Gud har ikke garanteret sine børn magelighed og solskin på cykelstjerne (hvis det endelig skal være, vel snarere det modsatte ...), men der findes faktisk også et større mål for livet end maksimal magelighed.

Hvis Bibelen var fuld af lette, lyse løfter, ville troen hurtigt falde sammen af sig selv helt uden hjælp udefra. Guds løfter er store og dybe. Og hele kirkens historie er et langt vidnesbyrd om evangeliets slidstyrke. Med al respekt for den nye ateisme, så har kristendommen før overlevet – for ikke at sige stortrivedes – i et åndsklima, der var langt ”værrer” end det, vi lever i. På troens inderside hænger det sammen med det fantastiske, at Guds børn er genstand for en helt særlig kærlighed, som ingen magt i verden

kan tage fra dem.

”Hvem kan skille os fra Kristi kærlighed? Nød eller angst? Forfølgelse, sult eller nøgenhed? Fare eller sværd? – som der står skrevet: På grund af dig dræbes vi dagen lang, vi regnes for slagtefår. Men i alt dette mere end sejrer vi ved ham, som har elsket os. For jeg er vis på, at hverken død eller liv eller engle eller magter eller noget nuværende eller noget kommende eller kræfter eller noget i det høje eller i det dybe eller nogen anden skabning kan skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre” (Rom 8,35-39).

Forpligtelse og frihed

AF EBBE KAAS

.....

En sag, som en journalist på Danmarks Radio rejste tilbage i foråret 2009, blev for to kristne friskoler i særdeleshed og for alle kristne friskoler i almindelighed en påmindelse om, at frihed til at drive skole konstant er i bevægelse.

Den pågældende journalist havde undersøgt en række kristne friskolers læseplaner i nogle naturvidenskabelige fag: biologi, natur/teknik og fysik. Særligt to sønderjyske kristne friskoler, Adsbøl og Brændstrup, havde læseplaner, som ikke var en kopi af Folkeskolens læseplaner i de pågældende fag. I læseplan for biologi på Brændstrup Kristne Friskole står der bl.a.:

"Undervisningens grundlag er forståelsen af naturen som Guds skaberværk i hele dets mangfoldighed. Dette fantastiske skaberværk har stor variation, og denne mangfoldighed er et vigtigt afsæt

for en ansvarlig forvaltning.

Menneskets ukrænkelige værdi fra undfangelse til død: Menneskets unikke og ukrænkelige værdi er grundlæggende for et kristent menneskesyn, hvilket har betydning for etiske overvejelser og holdninger fx til abort, genmanipulation samt eutanasi (aktiv dødshjælp). Det forudsætter respekt for det enkelte menneske. Biologifaget har et etisk aspekt, som i en kristen referenceramme ikke kan være værdineutralt".

Specielt til 9. klasse står der ligeledes bl.a. under fagets indhold: "Teorier om livets opståen".

Medieopmærksomheden omkring formålet med biologiundervisningen, samt at indholdet arbejdede med teorier om livets opståen og ikke med én bestemt og absolut tilgang, nemlig den evolutioniske, medførte politisk opmærksomhed. Et folketingsmedlem fra Socialdemokraterne stillede spørgsmål til undervis-

Ebbe Kaas f. 1959

Uddannet lærer 1985.

Skoleleder på Brændstrup Kristne Friskole.

Prædikant i LM fra 1983 og medlem af Landsstyrelsen i LM siden 2006.

ningsminister Bertil Haarder, om ”staten fortsat ville give tilskud til en friskole, som bruger biologitimerne til at undervise i skabelsesberetningen”. Når der går politik i en sag, da kan der meget nemt også ske en drejning, som næsten virker helt grotesk!

Tilsyn på en friskole

En friskole er i Grundlovens betydning organiseret forældre-hjemmeundervisning. Undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen (§ 76 i Grundloven). For at tilse at dette opfyldes, har forældrene, som vælger en friskole, en tilsynsforpligtelse, og forældrene vælger også en ekstern tilsynsførende, som besøger skolen uanmeldt og udarbejder en rapport mindst en gang årligt. Begge disse tilsyn havde ikke haft nogen kommentarer til biologiundervisningens indhold på skolen.

”Skolestyrelsen”, som er en del af Undervisningsministeriet, ønskede en skriftlig redegørelse fra skolen, bl.a. for hvilken indflydelse skolens værdigrundlag, nemlig den del af trosbekendelsen, der taler om, at vi tror, at Gud har skabt himmel og jord, havde på skolens undervisning i biologi og natur/teknik.

Biologi og troen på at Gud har skabt

En friskole skal give undervisning – ikke som en folkeskole – men som står mål med folkeskolen. Redegørelsen til Skolestyrelsen gjorde det klart, at det specielle ved en kristen friskole ikke er fagenes indhold, men tilgangen til faget. Eleverne lærer indholdet, også i biologi, da indholdet i ethvert skolefag udspringer af videnskabsfaget, men tilrettelæggelsen og bearbejdelsen af indholdet vil have en holdningsmæssig tilgang. Tilgangen til faget vil være saglig og ikke vilkårlig eller ureflekteret.

Hverken undervisningsministeren eller det samlede Folketing

kan i absolut forstand sige noget om, hvordan livet er opstået eller give svaret på hvorfor. Eller hvortil.

Efter et besøg, hvor to konsulenter fra Skolestyrelsen var en dag på skolen, kom svaret: at Skolestyrelsen ikke havde nogen grund til at antage, at der blev undervist i andet end det, som stod i skolens læseplan.

Ikke chikane

Hvis der breder sig et rygte om, at en forretning blander gammelt og nyt kød, så rykker Fødevarestyrelsen ud, for at se om der er hold i rygterne. Skolestyrelsen har arbejdet på samme måde i denne sag. Var det blot rygter, eller virkelighed?

Dog rejser sagen nogle påmindelser, som det er værd at arbejde med.

Det er vigtigt for en kristen skole at være klar i mælet også i naturfagsundervisningen. Det er vigtigt og godt at beskrive, hvad det er, vi vil. Bl.a. at vi tror på Gud som skaber og opretholder, og at det er med den tilgang, vi underviser i biologi – og det med et indhold, ”som står mål med Folkeskolen”.

Kristne skoler er skoler for et mindretal. Men det bør ikke være et problem i et demokratisk samfund, for i en demokratisk stat er mangfoldighed og ikke ensartethed en styrke for sandt demokrati.

Kristne skoler og kristne foreninger, menigheder m.m. skal også lære, at vi skal kæmpe for at bevare frihedsrettigheder. En af de fundamentale og umistelige rettigheder er, at vores børn ikke tilhører statsmagten eller skal undervinges flertallets meninger eller værdier. Nej, børnene tilhører forældrene, og staten skal respektere forældrenes valg også af skole og dermed tilgangen til de enkelte fagområder.

... udholde forstandens korsfæstelse?

AF STEFAN GUSTAVSSON

.....

Kristne har normalt ikke så meget til fælles med ateister i deres livsholdning, men der findes undtagelser. Det gælder for eksempel i forholdet mellem den kristne tro og fornuften. Påfaldende mange kristne har faktisk samme opfattelse af forholdet mellem kristendom og fornuft som ateisterne.

For en tid siden modtog jeg et brev fra en kristen student, som illustrerer dette. Han skrev: "For mig har den kristne tro intet med fornuft eller viden at gøre. Den bevæger sig på et helt andet plan". Det er faktisk lige præcis, hvad ateisterne plejer at hævde.

Ingemar Hedenius, som var professor i filosofi i Uppsala og en kendt ateist, har i én af sine bøger udtrykt det på denne måde:

"Nu er min diskussion ... om forholdet mellem tro og viden til ende. Som man kunne vente, er resultatet blevet, at der ikke findes nogen harmoni mellem kristendommen og vores fornuft. De modsiger hinanden".¹

Baggrund for adskillelsen af tro og fornuft

Der findes mange historiske eksempler på tænkere og teologer, som har sat tro og fornuft i modsætning til hinanden. Allerede Tertullian, som levede i det andet århundrede, udtrykte denne holdning med de berømte ord: "Hvad har Athen med Jerusalem at gøre?" Dermed mente han: Hvad har filosofi og fornuft med åbenbaring og tro at gøre?

Et andet eksempel er den franske matematiker og filosof Blaise Pascal (1623-1662), som ikke udtrykte sig helt så kategorisk, men

Konstatering; Det er ikke kun i vores tid, vi finder kristne, der sætter troen og fornuften op mod hinanden.

var tilsvarende indstillet. Han er ophavsmand til de ofte citerede ord: "Hjertet har sine grunde, som fornuften ikke kender". Pascal sagde også: "Det er hjertet, som fornemmer Gud, ikke fornuften. Dette er troen: Gud tilgængelig for hjertet, ikke for fornuften".²

I denne sammenhæng er det også svært at forbigå Søren Kierkegaard, som på ingen måde gik af vejen for fyndige formuleringer. Han kalder den kristne tro et paradoks, der "ikke kan og ikke skal forstås", og fremhæver betydningen af at "udholde denne forstandens korsfæstelse". Han taler om mennesker, der "opgiver forstanden i troen, og tror mod forstand".³

Det er altså ikke kun i vores tid, vi finder kristne, der sætter troen og fornuften op mod hinanden. I vores århundrede er denne holdning imidlertid blevet fuldstændig dominerende på en måde, der er uden fortilfælde i kirkens historie.

Ideen begyndte at vinde fodfæste i oplysningstiden, men først i begyndelsen af det tyvende århundrede slog den for alvor igennem. Årsagen er den massive kritik af kristendommen, som kirken i de sidste to hundrede år har måttet lægge ryg til. I stedet for at imødegå kritikken har mange prøvet at redde troen ved at skille den fra fornuften og derved gøre den immun over for kritik. Men det er en redningsaktion, som modarbejder sit eget formål og i det lange løb ikke redder troen, men snarere undergraver den. Troen kan kun reddes ved at godtgøre, at kritikernes argumenter ikke er holdbare. Hvis kritikken har ret, så er det eneste ærlige svar at overgive sig. Det er uhæderligt at forsøge at gøre troen til noget andet, end hvad den er. Gør man det, har man desuden allerede mistet den.

Konsekvenser af adskillelsen

Det får omfattende og ødelæggende konsekvenser at skille den

kristne tro fra fornuften. Lad mig nævne tre følger:

- 1 Følgen bliver, at den kristne tro ikke længere kan tale til mig i hele min menneskelighed. Tænkning er noget helt fundamentalt for mig som menneske. Jeg kan ikke eksistere et minut i vågen tilstand uden at tænke og ræsonnere. Hvis troen skal skilles fra fornuften, så må jeg i en væsentlig del af min menneskelighed leve uden tro.
- 2 Følgen bliver, at tvivl og indvendinger fortrænges – men de forsvinder ikke. I stedet vil de ligge lige under overfladen og undergrave min frimodighed. Spørgsmålet om fornuftens plads i troen er ikke kun et interessant teoretisk problem, men noget, der har direkte konsekvenser for mit forhold til Gud. Hvordan kan jeg vokse i troen, hvis alle mine spørgsmål og indvendinger forbliver ubesvarede?
- 3 Følgen bliver, at evangelisationen ikke bærer frugt. Mennesker, som bekender sig til andre religioner og livsanskuelser er i mange tilfælde ikke bange for at bruge fornuften. Hvordan skal disse mennesker forholde sig til vores forkyndelse, hvis den er hinsides enhver fornuft?

At overbevise mennesker

En opfattelses sandhedsindhold bestemmes selvfølgelig ikke alene ved at vurdere dens konsekvenser. For den kristne er Gud og hans ord det afgørende. Spørgsmålet er derfor, hvad Bibelen eller (for overskuelighedens skyld) Det Nye Testamente siger om fornuften.

Da Jesus bliver spurgt, hvad der er det største bud i loven, svarer han: "Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind" (Matt 22,37). For Jesus er der intet skel mellem hjerte og hjerne. Hele mennesket, inklusive sindet, kaldes >

En fornuftig Gud; Han er logisk, ordentlig og konsekvent.

til at elske og ære Gud. Gud ønsker at tage bolig i alle menneskets indre rum: følelserne, viljen og tanken.

Den samme holdning finder vi hos Paulus. Da han fængsles og fremstilles for den romerske statholder Festus, benytter han lejligheden til at vidne om sin tro. Da Paulus i sin tale kommer til Jesu opstandelse, afbryder Festus ham med ordene: "Du er vanvittig, Paulus! Den megen lærdom driver dig til vanvid". Hvad svarer Paulus? Han kunne jo have sagt som Pascal, at hjertet har grunde, som fornuften ikke forstår. Men det gør han ikke. I stedet siger han: "Jeg er ikke vanvittig, højtærede Festus. Tværtimod, de ord, jeg siger, er sande og forstandige" (ApG 26,24-25).

Det er sandt, og det er fornuftigt. Med de ord understreger Paulus på stærkeste vis, at den kristne tro og fornuften harmonerer indbyrdes. Den samme holdning kommer til udtryk i formaningerne i hans breve: "Brødre, vær ikke børn i klogskab! I ondskab skal I være små, men voksne i klogskab" (1 Kor 14,20).

Det er interessant at se, hvordan Apostlenes Gerninger beskriver Paulus' forkyndergerning. Mange steder beskrives det på den måde, at Paulus forsøger at "overbevise" sine tilhørere om evangeliets sandhed.⁴

Paulus vidste lige så vel som vi (eller bedre end vi), at et menneske ikke kommer til tro uden ved Helligånden. Og Det Nye Testamente er helt entydig på dette punkt: Intet menneske kan komme til Gud i egen kraft, hverken gennem gerninger, argumenter eller kundskab. Når vi kommer til Gud, er det altid resultatet af, at Gud først er kommet til os. Med Jesu egne ord: "Ingen kan komme til mig, hvis ikke Faderen, som har sendt mig, drager ham" (Joh 6,44).

Men Paulus så ingen modsætning i at overbevise mennesker om sandheden med fornuftige argumenter og samtidig håbe, at Ånden ville skabe tro. Helligånden er jo Sandhedens Ånd. Han vil

hellere have et godt og sandt argument at arbejde med, end han vil have et dårligt eller slet intet. Vist er det Ånden, som skaber troen, og selvfølgelig kan han gøre det helt uden argumenter, om så skal være. Det er imidlertid ingen begrundelse for at lade være med at argumentere.

Vi skal følge Paulus' eksempel og prøve at overbevise mennesker om sandheden. Dette skal vi ikke gøre i tillid til vores egen eller andres intellektuelle formåen, men i tillid til ordets sandhed og Åndens kraft. Med den indstilling skal vi derpå følge Paulus' formaning: "Jeres tale skal være venlig, krydret med salt, så I ved, hvordan I skal svare hver enkelt" (Kol 4,6).

Fornuft i bibelsk perspektiv

Vi kan nævne i hvert fald fire aspekter af et bibelsk syn på fornuften:

- 1 Gud er fornuftig. Fornuft er en af de egenskaber, Bibelen tilskriver Gud. Han er logisk, ordentlig og konsekvent. Det er vigtigt at understrege, at han af væsen er meget mere end logisk – men han er bestemt ikke mindre. I hans væsen findes der intet uforstandigt, ulogisk eller absurd.
- 2 Guds åbenbaring er fornuftig. Det, Gud har sagt og gjort, er troværdigt i forhold til den verden, han har skabt. Hans åbenbaring i Bibelen er ikke intellektuelt underlegen eller fornuftsstridig, men repræsenterer den sande visdom. Den er ikke altid enkel – ligesom livet heller ikke altid er det – men den gør retmæssigt krav på at formidle visdom og forstand.
- 3 Mennesket er i besiddelse af fornuft. Vi er skabt i Guds billede og ligner på afgørende måder Gud. Ligesom ham er vi udstyret med tænkeevne. Vi kan (med noget besvær) forstå, hvad der er sandt, og vi står til ansvar over for Gud for vores forvaltning af

Stefan Gustavsson

Cand.theol. Direktør for Credo Akademin i Stockholm og generalsekretær i Svenska Evangeliska Alliansen.

- denne gave.
- 4 Mennesket opfører sig ikke fornuftigt. Vi har en fornuft, men bruger den desværre ofte til at forvrænge og fortrænge sandheden. Vores tankebaner afslører på mange måder vores dårskab.

Alle de kloge ateister ...

Hvorfor tager mennesker ikke imod evangeliet? Hvad er problemet? Alle, som har prøvet at formidle den kristne tro, ved, at der er et problem. Det er imidlertid vigtigt at forstå problemets art rigtigt. Alt for mange kristne går ud fra, at det er evangeliet selv, der skaber problemet, og betragter i virkeligheden evangeliet som en dårskab. Men da har man rettet bager for smed. Problemet ligger ikke i Guds åbenbaring, men i os mennesker og vores reaktion på denne åbenbaring. Eller udtrykt på en anden måde: Menneskets problem er hverken *vidensteoretisk* (vi kan ikke vide, hvad der er sandt) eller *fornufts-mæssigt* (vi kan ikke forstå sandheden), men *moralisk* (vi vil ikke anerkende sandheden).

Det er derfor, ikke engang Jesus kunne overbevise alle. Det skyldtes ikke manglende argumenter, at mange vendte sig imod ham. Det lå på et andet plan, som havde med viljen at gøre. Som Jesus udtrykte det, da han græd over Jerusalem: "Hvor ofte ville jeg ikke samle dine børn, som en høne samler sine kyllinger under vingerne, men I ville ikke" (Matt 23,37).

Jeg møder ofte spørgsmålet: Hvis den kristne tro er sand, og det er muligt at indse, at den er det, hvorfor bliver så ikke alle mennesker kristne? Hvis den kristne tro er intellektuelt troværdig og frembyder et bedre svar på vores spørgsmål end alternativerne, hvorfor afviser da så mange intellektuelle troen?

Men høj IQ eller stor lærdom leder ikke af sig selv til sande

slutninger. Allermindst i de afgørende livsspørgsmål. Det bedste nutidige eksempel på det er marxismen. En stor del af den vestlige verdens intellektuelle elite omfattede gennem flere årtier det marxistiske syn på mennesket og dets historie. Dette på trods af, at det hele tiden har været muligt at se, at marxismen er falsk, idet dens beskrivelse af den historiske udvikling og menneskets problemer er utilstrækkelig og på flere punkter dybt fejlagtig.

Intellektuel kapacitet og akademisk lærdom fører ikke af sig selv til sandheden. Der indgår en mængde faktorer i den proces, der leder mennesker frem til en overbevisning, og mange gange leder de vild: sociale vilkår, kulturelle strømninger, følelsesmæssige behov, egen vilje ... Listen kan gøres lang og må også ud fra et kristent perspektiv kompletteres med indsigten i, at der findes en ond magt, som vil bedrage os, og at vi er faldne mennesker med en modstræbende vilje – som gerne lader sig bedrage! Det faktum, at mange afviser den kristne tro, er derfor ingen grund til at nedtone dens fordring på sandheden.

Artiklen er en forkortet udgave af kapitlet "... udholde forstandens korsfæstelse" i Stefan Gustavssons bog *Med god grund*, Credo, 2000.

- 1 Ingemar Hedenius: *Tro og viden* (Hans Reitzels Forlag, 1960), s.94.
- 2 Blaise Pascal: *Tankar I* (Uddevalla: Forumbiblioteket nr. 92, 157), s.138.
- 3 Søren Kierkegaard: *Afsluttende uvidenskabeligt efterskrift* (Samlede værker, bind 10, Gyldendal, 1991), s.232-233.
- 4 ApG 18,4; 19,8-9; 28,23-25

Kristne til kamp mod ateismen!

AF BJARNE NEDERBY JESSEN

.....

”Tak fordi I bragte evangeliet til Afrika. Nu er vi kommet tilbage med det!” Sådan siger min gode ven, Tony Achaampong, fra Ghana ofte. Tony er præst i City Baptist Church, en nydansk menighed i Hvidovre, der tiltrækker såvel herboende afrikanere som en del danskere.

Tony er dybt taknemmelig over, at danske missionærer bragte evangeliet til Ghana og føler, at Afrika står i stor gæld til missionærerne. Nu har Tony boet i Danmark i 10 år og ser det som en stor opgave at bringe evangeliet til alle mennesker, også danskere, fordi han oplever, at Danmark ikke længere er et kristent land. Vi er blevet et post-kristent land, og der er brug for at bringe evangeliet tilbage.

Hvordan er det gået til? Hvorfor har mange danskere vendt

kirken, evangeliet, Kristus ryggen? Hvorfor er det i stigende grad ateismen, der råder? Hvorfor står vi i dag med et krav om, at homoseksuelle skal kunne vies i kirken? Hvorfor må der ikke tales skabelsesteori og evolutionsteori side om side? Hvorfor skal religion ud af det offentlige rum og Fadervor ud af skolen? Hvorfor oplever vi en aggressiv ateisme i samfundet i dag? Er det samfundets skyld? Hvad er der sket?

En glidende overgang

Der er ganske enkelt sket en glidende overgang, hvor ateismen har været fremmasende og kirken tilbageholdende. Kirken og vi kristne har gradvist overladt initiativet til gudløsheden.

De kulturradikale med Georg Brandes og Poul Henningsen i spidsen har gjort deres indflydelse gældende. Poul Henningsen, eller PH, den gamle danske kulturradikale (1894-1967) sagde

Om Danmark; Vi er blevet et post-kristent land, og der er brug for at bringe evangeliet tilbage.

.....

om troen, der kan flytte bjerge: "Troen har aldrig flyttet en knapenål fra det sted, hvor den ifølge traditionens og skriftens ord bør sidde. Det er tvivlen, der har flyttet alle bjergene." Kulturradikalismen var for alvor med til at så tvivl først og fremmest ind i den intellektuelle verden, og derfra bredte den sig i befolkningen. Nu er den nye ateisme over os, og der er brug for et opgør med værdirelativismen og sekularismen, der trænger kristendommen tilbage. Vi må som kristne gå til modangreb på værdirelativismen, hvor alt er relativt. Hvad der er sandt, er nu noget den enkelte bestemmer. Du kan have ret og jeg kan have ret. Vores postmoderne samfund er i den grad blevet religiøst, moralsk og politisk mangfoldigt, at forskelligheden er kommet i højsædet, lige bortset fra, at vi, der holder os til kristendommen og Bibelens lære, bliver anset for dårer. I tolerancens navn kan man ikke anerkende nogle værdier som bedre end andre og vi er derfor ved at udvikle en overfladisk og ligegyldig kultur, men også en kultur, hvor der ikke længere er plads til kristendommen. Paradoksalt nok, når alt er relativt.

Vores samfund er blevet sekulariseret, verdsliggjort. I dagens samfund er religion, herunder kristentroen, dømt ude. Kristenundervisningen har trange kår i folkeskolen. Faget har kun en time om ugen de fleste steder og mange af de lærere, der underviser i faget, tager det ikke alvorligt. Socialdemokratiets uddannelsespolitiske ordfører Christine Antorini har foreslået et forbud mod Fadervor i forbindelse med morgensang i skolerne. Men jeg har ikke hørt hende foreslå forbud mod at synge "Internationale" og "Når jeg ser et rødt flag smælde". Det ene er i hendes øjne indoktrinering, men åbenbart ikke det andet.

LGBT Danmark (Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner) har gjort et mega lobbyarbejde i pressen

og blandt politikerne for at skabe lighed mellem heteroseksuelle ægteskaber/forhold og homoseksuelle, så nu kan man indgå registreret partnerskab og der presses på for, at homoseksuelle par skal kunne blive viet i kirken. Under Homo-Olympiaden var der massevelsignelse af homoseksuelle par fra hele verden i Københavns Domkirke. Der var tale om misbrug af Guds hus.

Dan Browns roman "Da Vinci Mysteriet" har fordrejet hovedet på mange mennesker. Det er vildledning, når forfatteren påstår, at bogen bygger på historiske fakta og hævder, at kristendommen er et bedrag og en organiseret sammensværgelse. Det er spændende fortalt, men den har intet med virkeligheden at gøre. Alligevel sidder mennesker tilbage og tænker: Er der mon noget om det? Tvivlen på Bibelens sandfærdige budskab er sået i læserne.

I Darwin-året har der igen været drøftet evolutionsteori over for skabelsesteori og mange anser evolutionsteorien for bevist og skabelsesberetningen i bedste fald for en sød historie. Lærere, der i skolerne vil orientere om de to teorier side om side kan få det svært. Så langt gælder friheden ikke – længere.

Ateismen breder sig og er blevet stueren og det er ikke længere "politisk korrekt" at tale kristendom, for religion skal ud af det offentlige rum.

Hvor længe skal vi som kristne finde os i den udvikling? Hvor længe vil vi lade Satan tage førertrøjen i Danmark?

Tiden er inde til en åndelig og folkelig fornyelse.

Kristendommen og kristentroen må tilbage i det danske samfund

Vi må have kristendommen og kristentroen tilbage i det danske samfund og som en naturlig del af samfundsdebatten. Men det >

Bjarne Nederby Jessen f. 1945

Tidligere lærer, skolebibliotekskonsulent og frikirkepræst. Nu på pension.

sker kun, hvis vi som kristne ser nødvendigheden af det. Vi må erkende, at når religionen dømmes ude af det offentlige rum, er det ikke kun "de andres skyld", men også fordi alt for mange kristne har tiet alt for længe om alt for meget. Kirken, de kristne kirker under ét, må vågne op og blive sig sit ansvar bevidst. Det gælder præsterne og menighedsrådene, men det gælder først og fremmest lægfolket, den enkelte kristne og kirkegænger – og vi må være parate til at sætte ind på en række områder på én gang. Det gælder forkyndelsen og undervisningen i menigheden, den kristne oplæring af børn og unge, men det gælder også i kunsten og litteraturen og i samfundsdebatten, i det politiske liv. Forud for folketingsvalget i 2007 var hvert femte medlem af folketinget ikke medlem af folkekirken og en meget stor del af folketingsmedlemmernes viden om kirke og tro kan ligge på et meget lille sted. Vi har brug for, at der igen kommer kristne kvinder og mænd med i vores lovgivende forsamling, folketinget. Det kræver, at vi som kristne slutter op om de kristne folketingskandidater, der stiller op ved folketingsvalgene.

Kirkerne og menighederne må til at manifestere sig som Danmarks største græsrodsbevægelse og vise vejen tilbage til et kristent Danmark – i ord og handling.

Oplæring i den kristne tro

Der skal sættes ind på mange områder på én gang, men der er ét særligt indsatsområde: kristendomsundervisningen i skolerne og børn og unges oplæring i den kristne tro, som er den mest omfattende og livs- og kulturforvandlende kraft, som verden nogen sinde har set eller kommer til at se.

I sommeren 2005 viste en undersøgelse blandt elever i 8. klasse, at kristendom og religion hører til de vigtigste fag i skolen ud over at læse, skrive og regne, men faget bliver nedprioriteret. Det startede i 1975, da det blev ændret fra at være forkyndende til alene at være oplysende. Den gang var vi mange kristne lærere, der sagde, at stoffet i sig selv er forkyndende, så det skal nok gå. Men det gik ikke. Faget blev yderligere nedprioriteret. Og de fleste steder i landet er det blevet til et 1-times fag, der er kommet under pres fra værdirelativismen og sekulariseringen og eleverne vokser op på kristen smalkost. Men det kan blive værre endnu. Flere og flere partier presser på for at få ændret faget fra kristendomskundskab til religion og filosofi med lige stor vægt på religionerne. Relativismen skal slå igennem. Her er der brug for kristne politikere, der kan kæmpe for en styrkelse af faget, kæmpe for at kristendomskundskab bliver bevaret som fag og at timetallet sættes til to timer om ugen. Faget skal styrkes!

Men kirken må også vågne op og blive sig mere bevidst om ansvaret for dåbsoplæringen. Nogle steder har man mini-konfirmander og andre steder bibelklubber eller kirkeklubber. Der er vigtige tiltag flere steder, men der er brug for at kirkerne i samlet flok tager spørgsmålet alvorligt og gør en fælles indsats. Men her er vi ved et dilemma. Kirken kan ikke optræde samlet. Her handler det om de enkelte sogne og missionsforeninger, og det går, hvor der er en troende præst. Men desværre er der for meget kulturkristendom for mange steder, og hvad skal der "saltes med, når saltet har mistet sin kraft?"

Vi har brug for en ny reformation, der sætter kirken fri til at handle.

Den nye ateisme og religionskritik

AF KURT CHRISTENSEN

.....

De fleste kristne får formentlig en dårlig mavefølelse, når de støder på udtryk som "den nye ateisme" og "den nye religionskritik". Og med god grund. "Den nye ateisme" og "den nye religionskritik", som i det store og hele er udtryk for samme sag og repræsenteres af de samme personer, vil ikke kristendommen det godt. Tværtimod er det i høj grad kristendommen, som repræsentanterne for den nye religionskritik har i tankerne, selvom de bruger det videre udtryk "religionskritik".

Religionskritik og ateisme er ikke nødvendigvis udtryk for det samme

Men selvom "den nye religionskritik" og "den nye ateisme" nærmest er synonyme, betyder det ikke, at religionskritik og ateisme altid er udtryk for det samme. Når profeten Hoseas i Det Gamle Testamente forkyndte: "Troskab ønsker jeg, ikke slagtofre, kund-

skab om Gud, ikke brændofre" (Hos 6,6), og når Jesus foretog sin tempelrensning, var der på en måde tale om religionskritik. Og når vi på Dialogcentret kritiserer sekter både uden for og inden for kristendommen for at manipulere og spille med fordækte kort, så er der også tale om religionskritik. Men hverken Hoseas', Dialogcentrets eller Jesu religionskritik bygger på ateisme eller har ateismen som mål. Religionskritik er således ikke uden videre udtryk for ateisme.

Men vender vi os til "den nye religionskritik", er der som sagt tale om en religionskritik, en kristendomskritik, der både bygger på ateisme og har ateismen som mål. Det kommer eksempelvis til udtryk i Richard Dawkins' bog *Illusionen om Gud*: "Hvis denne bog fungerer efter hensigten, vil religiøse læsere, der slår op i den, være ateister, når de lægger den fra sig" (s.32). >

Definition; I begrebet ateisme ligger, at man afviser eksistensen af et guddommeligt væsen.

Den ”gamle” religionskritik

I udtrykkene ”den nye religionskritik” og ”den nye ateisme” ligger implicit, at religionskritik og ateisme er fænomener, som tidligere har forekommet i historien. Og det er da også i høj grad tilfældet. Og religionskritikken har ikke altid blot været i den form, som Hoseas, Dialogcentret og Jesus repræsenterer, men har som regel forekommet i en mere radikal udgave, der betragter enhver form for religiøsitet som udtryk for overtro, og som mere eller mindre tydeligt ønsker religionen fjernet fra vores klode. Denne radikale religionskritik har lige siden den antikke græske filosofis dage fra tid til anden gjort sig gældende i den vestlige verdens tænkning. Og som særligt prominente repræsentanter for denne radikale religionskritik peger man ofte på Ludwig Feuerbach, Karl Marx, Friedrich Nietzsche og Sigmund Freud, der alle havde rod i 1800-tallets Tyskland.

Skal man forsøge at sammenfatte den gamle og radikale religionskritiks hovedsynspunkter, vil jeg pege på fem:

- 1 Religionen er skabt af frygt og uvidenhed.
- 2 Det er ikke Gud, der har skabt mennesket, men mennesket, der har skabt Gud.
- 3 Fokuseringen på Gud hindrer mennesker i at leve et genuint og engageret menneskeliv.
- 4 Lidelsens og ondskabens tilstedeværelse på vores klode kan ikke forenes med troen på en kærlig og almægtig Gud.
- 5 Naturvidenskaben kan bedre end religionen forklare tilværelsens gåder.

Den ”gamle” ateisme

Ateisme er heller ikke et nyt fænomen. I begrebet ateisme ligger, at man afviser eksistensen af et guddommeligt væsen. Allerede

det gamle Israel kendte øjensynligt til denne opfattelse. I Salme 14,1 møder vi nemlig udsagnet: ”Tåberne siger ved sig selv: ”Gud er ikke til!”” Og op igennem filosofiens historie har man med jævne mellemrum stødt på det synspunkt, at Gud ikke findes. Men ofte har der formentlig ikke været tale om en egentlig teoretisk ateisme, men snarere en kritik af den aktuelle gudsforståelse og dens begrundelse – altså lidt i retning af religionskritik.

Ateismens og religionskritikkens plads i nyere vestlig idehistorie

Men fra og med oplysningstiden, der begyndte omkring år 1700, blev religionskritikken og ateismen efterhånden toneangivende tendenser i den vestlige verdens kultur. Og ateismen fremstod nu som en principiel benægtelse af Guds eksistens. Og delvis som en konsekvens af denne udvikling tabte kristendommen langsomt men sikkert terræn. Dette fænomen betegnes også ofte som sekulariseringen.

Mange kulturiagttagere mente givetvis, at denne udvikling var uafvendelig. Og så har vi alligevel siden omkring 1975 oplevet en periode, hvor det var som om religionskritikken løjede af, og hvor man næsten kunne få en fornemmelse af, at religion og kristendom havde medvind. Man talte i den forbindelse om ”religionens genkomst” i den vestlige verden.

Men nu, efter 11. september 2001, må vi konstatere endnu en religiøs klimaændring således, at religion og kristendom igen er kommet i stærk modvind. Og et væsentligt aspekt ved denne modvind er ”den nye religionskritik”, ”den nye ateisme”.

Den nye ateisme og religionskritik

Den nye ateisme og religionskritik gør sig gældende på flere må-

Richard Dawkins; Gud eksisterer næsten med sikkerhed ikke.

der. Men det, som har tiltrukket sig størst opmærksomhed, er en række religionskritiske bøger, som i årene efter 2005 har opnået store salgstal i det meste af den vestlige verden. De mest kendte er også udkommet i dansk oversættelse.

Hovedrepræsentanten for denne nye ateisme og religionskritik er den engelske biolog Richard Dawkins. Dawkins er professor i "the Public Understanding of Science" ved Oxford Universitet og har i tiltagende grad (mis)brugt denne stilling til at angribe religion generelt og kristendommen specielt.

Ud over Dawkins nævnes også ofte Sam Harris, Christopher Hitchens og Daniel C. Dennett. Og i Danmark kan videnskabsjournalisten Lone Frank og JyllandsPostens boganmelder Dennis Nørmark formentlig regnes som repræsentanter for den nye ateisme og religionskritik. Og i antologien *Gudløs! Religionskritik i dag* (2008) finder vi et udsnit af den danske debat om religion og gudstro.

Richard Dawkins ateisme og religionskritik

Holder vi os til Richard Dawkins og *Illusionen om Gud*, der givetvis er den nye religionskritiks internationale bestseller, kan den nye religionskritiks synspunkter gøres op i tre:

- 1 Gud eksisterer næsten med sikkerhed ikke.
- 2 Religionen er af det onde.
- 3 God moral har ikke behov for et religiøst fundament.

Som argumenter for opfattelsen, at "Gud eksisterer næsten med sikkerhed ikke", hævder Dawkins, at de kristne "beviser" for Guds eksistens ikke holder vand, og at Darwins teorier vedrørende livets udvikling er den bibelske forklaring overlegen.

Hvad angår synspunktet, at "religionen er af det onde", under-

bygger Dawkins det med en række argumenter: selv moderat religion er arnested for radikal religiøsitet, religiøs børneopdragelse er overgreb på børnene, religionen sætter folk op imod hinanden og har ført til utallige krige, Bibelens moral er barbarisk osv.

Og endelig mener Dawkins, som nævnt, at "god moral har ikke behov for et religiøst fundament", hvilket han begrundes med, at moralen kan forklares ad evolutionistisk vej.

Og som sagt mener Dawkins på baggrund af religionskritikkens argumenter, at *ateisme* udgør et mere holdbart standpunkt end religion og gudstro.

Hvor ny er "den nye religionskritik"?

Nu kan man med god grund spørge: Hvor ny er den nye religionskritik? Man genfinder nemlig hos Dawkins alle den gamle religionskritiks argumenter – måske lige bortset fra lidelsens problem. Men sammen med disse argumenter finder vi også nye. Eksempelvis er Dawkins' forsøg på at give moralen en evolutionistisk begrundelse for mig at se ny. Også hans forsøg på at påvise, at religiøs børneopdragelse er udtryk for overgreb mod børnene, er ny. Vi kan derfor konstatere, at "den nye religionskritik" udgøres af en kombination af gamle og nye argumenter imod religion og kristentro.

Nu rejser spørgsmålet sig så:

Hvordan skal vi som kristne stille os til "den nye ateisme" og "den nye religionskritik"?

Alt efter overbevisning og temperament kan man vælge forskellige strategier. Man kan vælge at negligere den nye ateisme og religionskritik ud fra det lønlige håb, at uvejret snart driver over, >

eller med den begrundelse, at det ikke er rationelle argumenter, der får mennesker til at blive kristne eller til at falde fra troen. Og sidstnævnte synspunkt rummer efter min opfattelse noget både rigtigt og vigtigt. Det er nemlig ofte bestemte erfaringer, der får mennesker til at blive kristne: erfaringen af de bibelske beretningers umiddelbart overbevisende sandhedsindhold, erfaringen af forældres, ledes og kammeraters overbevisende kristenliv, erfaringen af konkrete bønnesvar, karismatiske erfaringer osv. Og i alt dette ligger erfaringen af Helligåndens overbevisende kraft. Og når ens kristentro hviler på sådanne erfaringer, gør rationelle argumenter imod kristendommen ofte ikke det helt store indtryk.

Svar på tiltale

På den anden side er vi mange, for hvem det ikke er ligegyldigt, om vores kristentro stemmer overens med den virkelighed, som vi ellers kan iagttage omkring os. Og derfor er vi tilbøjelige til at vælge en mere konfronterende strategi ansigt til ansigt med den nye ateisme og religionskritik. Vi ønsker at "give svar på tiltale". Vi søger at finde svagheder i den nye ateisme og religionskritiks argumentation, komme med modargumenter osv. Dette hænger sammen med overbevisningen om, at vi kristne på samme måde som alle andre mennesker ikke er upåvirkede af det, som præsenteres for os som virkeligt, fornuftigt og sandt. Vi har derfor brug for at kunne se, at vores kristendom ikke er udtryk for "blind tro", men at der er gode grunde til, at vi er kristne.

I den forbindelse er det ikke uden betydning, at den såkaldt nye religionskritik er en kombination af nyt og gammelt. For i den udstrækning, den benytter sig af gamle argumenter imod religion og kristendom, vil det også være muligt at drage nytte af tidligere tiders apologetik, tidligere tiders forsvar for den kristne tro.

Der må sondres mellem indvendingerne

Men her er det vigtigt at være opmærksom på, at det ikke er alle indvendinger imod kristendommen, som vi *skal* forsvare os imod, og at det heller ikke er alle indvendinger imod kristendommen, som vi *kan* levere et godt svar på. Der er både indvendinger, som vi må sige til en vis grad er berettigede, og indvendinger, som vi ikke kan give et helt overbevisende svar på.

Indvendinger, som vi ikke skal forsvare os imod

Til den første kategori af indvendinger hører, at vi må indrømme, at religionerne både i historiens løb og aktuelt i høj grad har været årsag til krig og ufred mellem mennesker. Det må så ganske vist tilføjes, at meget af det, som på overfladen har set ud som religiøst betingede konflikter, også har haft andre motiver så som nationalisme, magtsyge, klassekamp m.m. Men vi kommer ikke bort fra, at religiøse forskelle ofte har været brændstof for konflikter. Og selvom islam formentlig må siges at befinde sig i en voldelig kategori helt for sig selv, har kristendommen på ingen måde holdt sin sti ren.

Det er også rigtigt, at religiøs børneopdragelse kan være udtryk for overgreb. Richard Dawkins giver nogle eksempler på dette. Men det må så også tilføjes, at for mange af os, der er vokset op i kristne hjem, har det været så trygt og godt, at vi med glæde forsøger at give det videre til vores egne børn.

Både vedrørende krig og ufred og vedrørende religiøs børneopdragelse må vi altså indrømme, at kritikken kan have noget på sig. Vi må derfor benytte kritikken som en anledning til at overveje, i hvilken udstrækning vi som enkeltmennesker, som gruppe og som kirke bør ændre tænkning og praksis således at kristendom-

Længsel efter Gud; Mennesker danner sig alle slags mere eller mindre rigtige religiøse forestillinger og billeder af Gud, hvilket vi kan iagttage i de ikke-kristne religioner.

men på disse områder kommer til at leve op til den etik og moral, som Jesus har vist os.

Indvendinger, som vi ikke kan give gode svar på

Og så er der også indvendinger imod religionen/kristendommen, som vi må indrømme, at vi ikke har helt overbevisende svar på. Hertil hører først og fremmest lidelsens og ondskabens problem: "Hvis Gud er både almægtig og kærlig, hvordan kan der så være lidelse og ondskab i verden?" For selvom vi på teologisk og filosofisk plan godt kan levere en række komponenter til et svar, må vi vedgå, at også vi i praksis står uforstående og lamslåede, når lidelsen tilsyneladende rammer helt tilfældigt. Her må vi konstatere, at Guds tanker og veje er langt over, hvad vi kan fatte og forstå. Og derfor også hinsides det, som vi rationelt kan forklare for religionens/kristendommens kritikere.

Indvendinger, som vi vil søge at imødegå

Men så er der også en række – delvis gamle, delvis nye – indvendinger imod kristendommen, som vi efter mit skøn kan give velbegrundede svar på. Jeg vil nævne 4:

1. Religionen er skabt af frygt og uvidenhed.
2. Det er ikke Gud, der har skabt mennesket, men mennesket, der har skabt Gud.
3. Fokuseringen på Gud hindrer mennesker i at leve et genuint og engageret menneskeliv.
4. Naturvidenskaben kan bedre end religionen forklare tilværelsens gåder.

Religionens og gudstroens oprindelse

Det er som nævnt en klassisk religionskritisk opfattelse, at religionen har sit ophav i menneskers frygt og uvidenhed, og at Gud er skabt i menneskets billede, ikke omvendt. Og selvom Dawkins benytter sig af en anden terminologi, er der ingen tvivl om, at han deler denne opfattelse. Som kristne mener vi imidlertid – med udgangspunkt i sondringen mellem den almindelige og den særlige åbenbaring – at have en bedre og dybere forklaring på disse fænomener. Mennesket er ifølge Bibelen oprindeligt skabt til fællesskab med Gud, men er kommet på afstand af Gud og søger derfor at finde tilbage til ham (ApG 17,17). Samtidig åbenbarer Gud til stadighed i naturen og historien, at han findes – det, som ofte omtales som den almindelige gudsåbenbaring (Rom 1,19f). Disse forhold fører til, at mennesker danner sig alle slags mere eller mindre rigtige religiøse forestillinger og billeder af Gud, hvilket vi kan iagttage i de ikke-kristne religioner. Kristendommen (og jødedommen) bygger imidlertid ikke blot og ikke primært på den almindelige åbenbaring, men på den særlige, det vil sige Guds åbenbaring i sin førelse af Israels folk og endegyldigt i Jesus Kristus.

Vi vil derfor som kristne ikke totalt afvise religionskritikkens påstand om, at religionen skyldes frygt og uvidenhed og at Gud er skabt i menneskets billede. Vi vil imidlertid hævde, at det udelukkende gælder de ikke-kristne religioner, hvorimod den jødisk-kristne religion og dens gudsforståelse primært er baseret på Guds åbenbaring af sig selv i de bibelske skrifter.

Religion og ansvarligt menneskeliv

Det er ikke mindst Karl Marx, der har gjort gældende, at religiøst engagement undergraver ansvarligheden for det dennesidige menneske- og samfundsliv. Og Dawkins følger trop ved at pege på >

Kurt Christensen f. 1948

Cand.theol. 1978. Dr.theol. fra Det teologiske Menighetsfakultetet i Oslo 1994. Professor i etik og religionsfilosofi ved Menighedsfakultetet i Århus fra 2003. Professor II i systematisk teologi ved Fjellhaug Misjonhøgskole i Oslo fra 2006. Formand for Dialogcentret i Århus 2005-2010. Dansk repræsentant i Evangelisk Alliances Theological Commission.

alle de unødvendige kirke- og tempelbyggerier, som vi er vidner til verden over. Ansigt til ansigt med denne indvending må vi selvfølgelig indrømme, at religiøst engagement kan resultere i, at mennesker trækker sig tilbage fra samfundet. Men samtidig må vi pege på, at det, når vi taler om kristendommen, hverken er en nødvendig eller den normale konsekvens. Det er tværtimod karakteristisk, at bevidst kristendom som regel både fører til omsorg for de nødlidende, som man møder, og engagement for samfundets diakonale, sociale og politiske institutioner.

Naturvidenskaben kan bedre end kristendommen give svar på tilværelsens gåder

Dette synspunkt er blevet gjort gældende siden oplysningstidens start og bliver taget op igen af Richard Dawkins. I udgangspunktet må vi da også medgive, at naturvidenskaben i løbet af de sidste 3-400 år i høj grad har givet svar på en række spørgsmål, som tidligere regnedes for at høre under religionens domæne. Men Dawkins og ligesindede gør sig ikke desto mindre skyldig i en overvurdering af naturvidenskabens potentiale, når de forestiller sig, at den kan besvare alle væsentlige spørgsmål her i livet. Man må tværtimod både stille spørgsmål til de naturvidenskabelige resultaters karakter af endegyldig sandhed og til naturvidenskabens rækkevidde. Generelt kan naturvidenskaben kun gøre rede for, hvad det empiriske univers består af, og hvordan tingene fungerer. Spørgsmål om, hvad der er godt og ondt, om det skønne, om livets hensigt osv. må derimod siges at ligge uden for naturvidenskabens felt.

Tingene spidser til vedrørende spørgsmålet, om kosmos' tilblivelse skyldes en intelligent skabermagt eller om kosmos er blevet til "af sig selv". Her går Dawkins med brask og bram ind for

det sidste synspunkt, men må dog indrømme, at det er aldeles forbløffende, at verden ser ud som den gør, hvis der ikke står en skabende intelligens bag (*Illusionen om Gud* s.160-170).

Vurdering af den nye ateisme og religionskritik

Den nye ateisme og religionskritik har fået stor opmærksomhed i medierne. Efter mit skøn skyldes det i højere grad uvidenhed om kristendommen hos folk flest end virkeligt nye tungtvejende argumenter. Der er da også en del sekulære naturvidenskabsmænd, som er direkte flove på standens vegne over argumentationsniveauet hos Dawkins. Og andre kan ikke tilslutte sig den nye ateismes og religionskritiks indsnævrede materialistiske virkelighedsforståelse.

Men selvom den nye religionskritik og ateisme som nævnt ikke vil kristendommen det godt, kan vi, som det er fremgået, godt benytte den til noget konstruktivt.

- 1 Vi kan benytte den til at overveje, hvor vi i givet fald bør ændre tænkning og praksis – ikke for at imødekomme religionskritikken, men for at komme tættere på den tænkning og praksis, som Jesus har vist os.
- 2 Vi kan benytte religionskritikken til at overveje, hvorvidt vi på nogle punkter ydmygt må indrømme, at vi bliver "svar skyldig".
- 3 Og endelig kan vi benytte den nye ateisme og religionskritik til at hvæsse de teologiske, filosofiske og naturvidenskabelige våben til forsvar imod urimelige og tvivlsomme indvendinger imod kristendommen.

Og alt i alt giver den nye ateisme og religionskritik os efter min vurdering på ingen måde grund til at føle os i defensiven. Tværtimod kan vi konstatere, at der er gode grunde til at være kristen.

Er troen bare indbildning?

AF OLE SOLGAARD

.....

Jeg fornemmer, at flere og flere i min generation jævnlgt kommer i tvivl. "Det er, som om kristendommen er ude af trit med virkeligheden", sagde en yngre kristen kvinde til mig for nylig.

En af mine sønner (ja, det er så netop ikke min generation ...) har i flere år i meget tidlig alder haft stor og ærlig tvivl om Bibelens troværdighed og Guds eksistens.

Nu er tvivl så også blevet ret tidstypisk. "Alt er jo relativt" ifølge den gængse folkereligiøsitet. Og dermed forholder man sig skeptisk over for absolutter og sandheder. Ingen ideologi, livsanskuelse eller religion har patent på sandheden. Selv en del af folkekirkens præster og biskopper er åbenlyst åbne for muligheden af andre veje til evigt liv hos Gud end gennem Jesus Kristus.¹

Og Bibelens pålidelighed i alle forhold er det vel kun en minoritet, der fastholder.

Det er ikke så sært, at grunden begynder at vakle under nogle af os, der er oplært i, at Jesus er *Vejen*, *Sandheden* og *Livet*.

Asaf, den vestlige verden og mig selv

Personligt var jeg de første 25 år af mit liv forskånet for store angreb af grundlæggende tvivl. I mine teenage- og ungdomsår var jeg meget i tvivl om, hvorvidt Gud ville have med mig at gøre. Altså *anfægtelser* over kvaliteten af *min* kristentro.

Men i årene efter min 25 års fødselsdag har jeg derimod mærket en hel del mere til den *grundlæggende tvivl*: Er kristendommen sand? Eller er det hele bare indbildning eller indoktrinering?

Denne ærlige tvivl kan stille mange spørgsmål: Når vi ikke kan >

Ole Solgaard; For mig at se er det alt-afgørende spørgsmål: Er Jesus virkelig stået op af graven eller ej?

se det, vi tror på, er det så ikke bare indbildning? Er troen bare noget psykologisk, der foregår inden i mit hoved? Hvordan kan jeg bygge mit liv på gamle historier om en Gud, som vi ikke kan bevise? Osv.

De bibelske forfattere var selv bekendt med tvivl. I Salme 73 betragter Asaf fx de ugudelige med en vis misundelse: "Jeg måtte se de ugudeliges lykke. De lider ingen kvaler ... Evigt trygge øger de deres rigdom. Til ingen nytte holdt jeg mit hjerte rent ... jeg blev dog ramt dagen lang ...".

Han var frustreret over, at der tilsyneladende ikke var nogen fordel ved at leve sit liv med Gud. Det så ud til at gå mindst ligeså godt uden tro og gudsfrygt.

I den vestlige verden i dag er Gud parkeret på sidelinjen. Ikke helt afskaffet. Han skal bare holde sig inden for privatsfæren. Han må ikke inddrages i "det offentlige rum".

Dermed har vi gjort Gud til et privat anliggende, der har med følelser og subjektive meninger at gøre. Og så bliver vi tudet ørene fulde af, at "tro og viden er hinandens modsætninger".² Tro betragtes som noget privat, subjektivt, usikkert og uvirkeligt. Viden derimod betragtes som noget alment anerkendt, objektivt, sikkert og virkeligt.

Og så står vi der med vores kristne tro og tænker: Er vi bare naive? Vil vi ikke åbne øjnene for virkeligheden?

Hvis vi skal være helt ærlige, så er nogle af os nok blevet vænnet til at lukke øjnene for virkeligheden. Man har ikke turdet erkende sine kritiske spørgsmål til Bibelen og kristentroen, for der findes jo nok ikke holdbare svar! Vi må nok hellere "bare tro blindt". Og så risikerer man at kæmpe krampagtigt for at fastholde sin tro *mod* bedre vidende.

Et eksempel på troen som indbildningskraft

På et tidspunkt for nogle år siden var jeg involveret i noget Network Marketing for et teleselskab. Når vi var på kurser og fik oplæring i at sælge varen, så var budskabet ofte det samme omkvæd: "Du skal bare tro på det". Mine erfaringer sagde mig, at opgaven var mere end vanskelig, selvom jeg havde satset hårdt. Jeg var frustreret over, at tingene ikke lykkedes for mig. Og jeg stillede kritiske spørgsmål til konceptet. Og svaret blev blot gentaget: "Du skal bare tro på det, så skal det nok lykkes ..."

Jeg opfattede svaret sådan, at jeg nærmest skulle lukke øjnene for virkeligheden, undlade flere kritiske indvendinger og så "bare tro". Dermed blev det nærliggende at sætte lighedstegn mellem *tro* og *indbildningskraft*.

Er det sådan med den kristne tro? Er den bare indbildning og ønsketænkning? Er det farligt at stille nærgående spørgsmål til troens indhold og grundlag?

Nej, den kristne tro er *ikke indbildning*, men *tillid til noget troværdigt*. Den kristne tro er "overbevisning om det, der ikke ses" (Hebr 11,1). Troens indhold er ganske vist *usynligt*, men ikke *uvirkeligt*. Vores tro handler ikke om indbildningskraft. Vi skal ikke bare *lade som om ...* og så tro på noget uvirkeligt.

Troens holdepunkt

Min tro må bygge på virkelige facts, som ganske vist ofte er usynlige. Men den *usynlige* virkelighed er så *virkelig*, at den en dag skal afsløres synligt for os, når Jesus kommer igen. Da er det slut med at tro, for da får vi det at se med vores egne øjne.

Jamen, er det ikke også bare ønsketænkning at gå ud fra, at Gud

Om tvivlen; Den forsvinder jo ikke, fordi vi lader som om, den ikke er der.

eksisterer, og at Jesus er stået op af graven og lever nu?

Der kan siges mange mere eller mindre overbevisende ting om Guds eksistens og kristendommens sandhed. For mig at se er det altafgørende spørgsmål: *Er Jesus virkelig stået op af graven eller ej?* Og her snakker vi altså om en virkelig, konkret, fysisk opstandelse.

At omtolke Jesu opstandelse til en luftig, åndelig opstandelse, som man bare må tro på, giver i *virkeligheden* ikke noget håb for evigheden. Den støtter kun ønsketænkningen og indbildningen.

Paulus understreger i Første Korintherbrev 15,1-9, at der er *virkelighed* bag forkyndelsen af Jesu opstandelse. Enhver af de første læsere af brevet kunne gå ud og undersøge de relevante facts. Mange kunne bevidne, at Kristus døde og blev begravet. Han blev også set af over 500 mennesker efter sin opstandelse, hvoraf de fleste stadig var i live, da korintherbrevet blev skrevet. Man kunne altså selv undersøge sagen og spørge uvildige vidner: "Har I virkelig set Jesus i live efter hans begravelse?". Nogle af dem måtte senere dø pga. deres vidneudsagn, hvilket de nok ikke havde været villige til, hvis det hele bare var religiøst opspind.

At disse mennesker kunne svare "ja" på testspørgsmålet er afgørende for min tro.

Hvis Jesu opstandelse ikke var en virkelig begivenhed, ville hele min tro falde til jorden – eller blive holdt kunstigt i live som ønsketænkning.

Jeg finder nemlig *ikke håb* i tilværelsen på grund af *troen*. Jeg finder *håb* i tilværelsen på grund af *Jesu opstandelse*. Det er det faste holdepunkt, som min tro hænger fast i.

Hvad stiller vi op med tvivlen?

Og så kan det godt være, at jeg alligevel bliver usikker og i tvivl,

men det afgørende kendetegn på den kristne tro er, *om jeg kommer til Jesus* – også med tvivlen.

At tro er at komme til Jesus, at henvende sig til ham, at være afhængig af ham. Troen er ikke noget statisk, ikke noget jeg besidder én gang for alle. Troen er i bevægelse. Tro er nemlig at bevæge sig hen til Jesus igen og igen – både når jeg har tvivl, og når jeg har vished.

At tro er altså ikke at bilde sig ind, at man tror, men det er at komme til Jesus. Troen er ikke en krampagtig indbildning, men tro er:

- At *komme til Jesus* (Joh 6,35-37)
- At *påkalde Herrens navn* (Rom 10,11-13)
- At *søge tilflugt hos Gud* (Sl 37,40)
- At *klynge sig til Herren* (Sl 91,14)

Uanset hvor jeg er i mit liv, handler det om at komme til Jesus. Og han har lovet, at den der kommer til ham, vil han aldrig vise bort (Joh 6,37).

Når vi tvivler, må vi tage det seriøst. Det gjorde Asaf også (Sl 73). Han var ellers tæt på at give op, for troen på Gud så ikke ud til at give synlige resultater. Derimod gik det fint med dem, der bare levede i sus og dus uden Gud. Men han kom med hele sin frustration til Gud i bøn. Han stiller spørgsmålstejn ved tvivlen, og så konkluderer han: "At være Gud nær er min lykke, jeg tager min tilflugt til Herren".

Det hjælper ikke at fortrænge tvivlen. Den forsvinder jo ikke, fordi vi lader som om, den ikke er der. Tvivlen skal ikke have lov at føre os væk fra Gud. Vi må være *ærlige om tvivlen* – både over for Gud og os selv og hinanden.

Vi skal ikke lade os slå ud af, at andre opfatter tro som modsæt- ➔

Ole Solgaard f. 1969
 Uddannet lærer.
 Fleksjob i tømrerfirma.
 Prædikant i LM siden 1997.

ningen til viden. Det er i virkeligheden en falsk modsætning.³ Alle mennesker tror på et eller andet. Selv den såkaldte videnskab har nogle tros-forudsætninger. Al viden bygger på tro.⁴ Spørgsmålet er bare, hvad man tror på. Her er der ingen grund til at være flov over den kristne tilværelsesforståelse som grundlag for ens tro og tanker.

Vi må stille spørgsmålstegn ved tvivlen. *Vi må tvivle på tvivlen.* Indvendingerne mod troen er nemlig ikke altid så overbevisende, som de ved første øjekast kan se ud som: Er det fx sandsynligt, at verden og mennesket skulle være blevet til ved en tilfældig udvikling?

Eller er det sandsynligt, at nogle mennesker skulle have opfundet en religion og skrevet Bibelen på den måde, som den er, med alle dens paradokser og umiddelbart ikke-salgbare udsagn?

Det kan også være godt at snakke med andre kristne og læse gode bøger, når man tvivler. Der findes faktisk gode argumenter mod de fleste indvendinger, så der er ingen grund til at fortrænge noget.

Kristentroens grundlag er holdbart og tåler nærmere granskning, så vi kan se, *hvor pålideligt det er.*⁵

- 1 Ifølge Kristeligt Dagblad d. 5. marts 2010 og efterfølgende debat
- 2 Udtrykkes eksempelvis i undervisningsmaterialet kristendomskundskab.dk
- 3 Det er interessant, at tros-kapitlet (Hebr 11) kæder tro og tanke sammen i formuleringen "I tro *fatter* vi..." (v. 3) Troen sidder ikke i hverken *forstanden* eller *følelserne* alene. Troen sidder i *hjertet*, som er det bibelske udtryk for personlighedens centrum, der omfatter både forstand, følelse og vilje.
- 4 Læs mere om forholdet mellem tro og viden i Stefan Gustavsons *Med god grund*, Credo Forlag 2000, s.39ff.
- 5 Udtrykket relaterer til indledningen af Lukasevangeliet 1,1-4.

Gå til skrifte og bliv sat fri

AF FLEMMING BAATZ KRISTENSEN

.....

At skrifte, jamen er det ikke katolsk?

Katolikker er kendt for deres skriftestol og mere vant til at gå til skrifte, men det er ikke en specialitet for romersk-katolske kristne. Det er for alle kristne. Reformationen blev til i en skriftestol og Martin Luther satte skriftemålet meget højt, brugte det selv hyppigt og prædikede med lidenskab om det. Men han var imod at det skulle være en pligt for en kristen at gå til skrifte. Så i den lutherske kirke har vi også skriftemålet. Mest kendt hos os er det gudstjenestelige skriftemål, men man kan også kontakte sin præst og bede om et personligt skriftemål og så får man det.

Men er det nu overhovedet relevant at gå til skrifte?

Sikkert ikke for alle kristne. Der findes kristne, som vandrer i

lyset, bekender deres synder, de tror på syndernes forladelse og hviler i denne tro. Det er derfor ikke sikkert, at de skal bruge skriftemålet.

Omvendt er der andre kristne som kæmper mere med synden. De mærker suget mod Helvede, de har vanskeligt ved at hvile i troen på syndernes forladelse og de lever som tyngede, ufrie kristne. Det er særligt dem, Gud har givet skriftemålet som en enestående hjælp til at få indkredset deres synd og skyld, få sat ord på den, få den bekendt og så få sluppet tilgivelsen løs på problemet, så de kan sættes fri til at leve som befriede kristne. Når vi er langt ude i synd, er det, som om den almindelige forkyndelse af syndernes forladelse ikke slår til, da skal guldkuren i anvendelse, den der kan løse et menneske i dets indre fra skylden og sætte det radikalt fri.

Der er også en sandhed gemt i, at vores gamle menneske træn- >

Bekendelse; Vi bøjes først rigtigt, så det mærkes, når vi over for et medmenneske må stå ved vores synd og sætter konkret navn på den.

ger til at blive bøjet. Det bliver det nok ikke så meget, når vi siger det til Gud, for ham frygter vi mindre end mennesker, det er netop en del af det gamle menneskes væsen. Nej, vi bøjes først rigtigt, så det mærkes, når vi over for et medmenneske må stå ved vores synd og sætter konkret navn på den, tager ejerskab for den, bekender den og slipper den over til Gud. Og så svarer Han tilbage med en konkret og direkte tilgivelse, der frigør som intet andet og gør tilgivelsen dyb og stærk til at rejse os op.

Som sagt tror jeg ikke, at alle kristne skal gå til skrifte, men alle bør seriøst overveje det! Vi lever i en tid, hvor vi som kristne udfordres til at arbejde med vores selvværd, identitet og integritets-spørgsmålene, nådegaver. Vi udfordres til lovsang, til at give os rige og til at læse i Bibelen. Det er alt sammen rigtigt og godt, men hvorfor så ikke også gennemtænke, om man skulle gå til skrifte hos sin skriftefar nogle gange om året? Jeg kender kristne, som går til skrifte ganske enkelt, fordi de vil leve et sundt kristenliv. Måske for at tackle synd og skyld og få evangeliet bragt på denne personlige, konkrete, direkte og stærke måde.

Men det er vigtigt at holde fast i, at den, der tror på Kristus, har syndernes forladelse, hvad enten han eller hun skrifter eller ej.

Skriftemålet i Bibelen

Kvantitativt set står der ikke ret meget om skriftemålet i Bibelen. Faktisk kun tre steder: Matthæusevangeliet 16,19 og 18,18-20 og Johannesevangeliet 20,23. Der kaldes de for "nøglerne" til at løse (befri, tilgive) og binde (holde personen fast på sin synd, så han omvender sig).

Hertil er dog to ting at sige:

Først: Det omtales tre meget vigtige steder: tæt op ad Kristus-bekendelsen og forudsigelsen af Jesu lidelse, død og opstandel-

sen (Matt 16), i forbindelse med temaet om, hvordan menigheden skal tackle kristne, der synder (Matt 18), og selveste påskedag om aftenen (Joh 20), da den korsfæstede forsoner, som nu er den opstandne Herre, ånder liv i disciplene og sender dem ud i verden med skriftemålets ord, der skal løse mennesker. Kvalitativt set har det med andre ord stor betydning!

Og: Når man først har fundet skriftemålet, finder man det igen og igen i Bibelen ... fx Salme 32. 51; Første Johannesbrev 1,5-2,2 og Matthæusevangeliet 9,8.

Både den katolske og den lutherske kirke har altid opfattet de tre steder som ord, der indstifter skriftemålet som en særlig handling. Kristus vil på en ganske særlig måde nå frem til os med syndernes forladelse og rette op på os, når vi har syndet og er tynget af skyld.

Dette skriftemåls-aspekt er blevet brugt op gennem kirkens historie på flere forskellige måder:

- 1 *Tugtens skriftemål* blev brugt, når en person havde syndet groft, og det var blevet offentligt kendt. Det skete for at redde synderen tilbage til fællesskabet og troen, og det skete også, for at fællesskabet atter kunne optage synderen i tilgivelsens fællesskab. Angrede synderen ikke, blev denne fastholdt i sin synd (den såkaldte bindenøgle, den negative side af kirke-tugten, som er til for siden at kunne løse synderen). Denne dimension gælder stadig, om end den sjældent kommer i anvendelse, men man kan sagtens forestille sig situationer i en familie eller menighed, hvor den kunne være brugbar (jf. Matt 18,15-20).
- 2 *Kærlighedens skriftemål* træder i anvendelse, når et menneske har syndet mod et andet og bekender denne synd over for vedkommende og de finder hinanden igen (jf. Matt 5,21-26).

- 3 *Troens skriftemål* kaldes det, når jeg bliver klar over, at jeg har syndet og derpå søger direkte til Gud og bekender min synd for ham. Så tilgiver han mig denne synd. Første Johannesbrev 1,9 er udtryk for dette: "Hvis vi bekender vore synder, er Gud trofast og retfærdig, så han tilgiver os vore synder og renses os fra al uretfærdighed", ligesom Fadervors femte bøn er det: "Forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere".
- 4 *Det offentlige, liturgiske skriftemål* som kom til at betyde meget hertilands fra 1600-tallet og frem til omkring midten af det 20. århundrede. Det blev til, fordi der i det 17. århundrede var så mange, der gik til personligt skriftemål (se punkt 5), at man slog dem sammen i hold og lod det ske ved alteret i kirken ved en særlig gudstjeneste, før eller under en gudstjeneste, ofte lige før nadveren. I dag er det gået af brug langt, langt de fleste steder. Enkelte steder har man bevaret det og atter andre enkelte steder har man indført det igen i en eller anden form.
- 5 *Det personlige eller lønlige skriftemål*, der som nævnt er mest kendt i den katolske kirke: En person skrifter sin synd for

præsten, præsten taler med vedkommende, leder syndsbedømmelsen og tilsiger vedkommende syndernes forladelse.

Falsk og ægte skyldfølelse

Det har aldrig været meningen at skriftemålet skulle tackle den falske skyldfølelse som mange lider under, det vil sige en skylderkendelse, hvor der ikke er et naturligt forhold mellem følelsen af skyld og det, vedkommende har gjort. Fx kan et barn føle sig skyldig i forældrenes skilsmisse. Det er det ikke. Her skal skriftemål og nadver ikke bruges, derimod samtale, aktiv lytning med vægt på vedkommendes livshistorie.

Skriftemålet er til for at hjælpe den person, der har krænk et andet menneske, har brudt Guds bud og ikke kan finde tilgivelsen og tilgive sig selv, men bliver ved med at anklage sig selv og have dårlig samvittighed. Her har praksis vist, at det personlige skriftemål er den guldkur, der bedst kan hjælpe det tyngede menneske og også bidrage til, at en kristen lever et sundt kristenliv og forholder sig til sin syndighed og de ting, der vil opluge en. Jeg har i flere år set det i menneskers liv, ligesom jeg selv har erfaret det, når jeg er til skrifte hos min skriftefar – >

Flemming Baatz Kristensen f. 1953

Cand. theol. 1981, sognepræst Vigerslev kirke, København 1982-1989, sognepræst (kbf) Sct. Pauls kirke, Århus fra 1989.

Forfatter til bl.a. *Skyldig og fri – befriet til at leve*, Credo forlag, 2009

.....

hvad jeg er cirka fire gange årligt. Kristendommen er i den grad en befriende kraft!

Skriftefar

er navnet på den person, som tager imod et menneske til skriftemål.

I den katolske kirke skal skriftefaderen være en præst. Det har også sine fordele: Dels er præsten underlagt total tavshedspligt, dels har han fået befaling om at modtage menneskers skriftemål, hvad andre kristne ikke har, og dels må man formode, at han er rimeligt klædt på til at tage imod skriftemål. Men i den lutherske kirke er det ikke en betingelse, at skriftefaderen er præst. Enhver kristen, mand eller kvinde, kan tage imod skrifte og række en medkristen syndernes forladelse.

Hvordan foregår et personligt skriftemål?

Det kan variere i detaljer, men vil nogenlunde forløbe ad dette spor:

Det foregår over for Gud med skriftefaderen – eller skriftemoderen – som medhører og medbeder. Den skriftende taler med skriftefaderen om, hvad problemet er, og synden gøres konkret. Derpå bekendes synden over for Gud, dvs. den lægges frem foran ham og overgives til ham. Derpå tilsiger skriftefaderen, mens han lægger hånden på den skriftendes hoved, den skriftende syndernes forladelse i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Hvad betyder det? Gud fjerner på denne konkrete måde synden

fra synderen så langt som øst er fra vest. Han sænker synden ned i havets dyb, i Guds evige glemsel! I det ligger der en befaling til mennesket om ikke at fiske synden op igen, men at lade den ligge.

Derpå takker skriftefaderen for det skete og velsigner den skriftende. Til sidst sidder de måske og taler om det, der er sket og hvordan den skriftende kan forholde sig herefter. Han er nu befriet til at leve. Byrden er løftet af hans skuldre. Han er blevet betydelig lettere og får måske nu hjælp af skriftefaderen til at tackle sit liv.

Hvordan gør man, hvis man har brug for at skrifte?

- 1 Bliv klar over, hvem du vil skrifte for.
- 2 Tag telefonen, ring og aftal tid og sted.
- 3 Skriftemålet begynder ofte med en samtale. Den er ofte kort, da skriftemål ikke må blandes sammen med en almindelig sjælesørgerisk samtale.
- 4 Syndsbekendelse.
- 5 Tilgivelsens ord med håndspålæggelse.
- 6 Tak og velsignelse.
- 7 Evt. lidt samtale om fremtiden ...

Sådan nogenlunde kan et skriftemål foregå, men det kan dog variere efter situationen.

Horisont;

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng. Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Se ikke på disciplene ...

Der er i de senere år blevet udviklet en kultur, hvor alt er til debat, og der opstår faktisk stor forvirring, hvis noget pludselig *ikke* er til debat. Energikilden i enhver debat er divergerende meninger og uenighed.

Det trækker også flere og flere spor ind i det danske kirkeliv. En dag sættes vielse af homofile til debat, den næste dag er det, om Jesus nu også er den eneste frelsesvej, der skal forkyndes inden for den danske folkekirke. Måske kun få timer senere er det noget helt tredje. Det giver naturligvis den almindelige samfundsborger et indtryk af stor uenighed og splittelse og må være utroligt forvirrende. Det er næppe gavnligt set i et missionsperspektiv, for hvem vil opsøge en stridens platform for at finde Kristus?

På det lidt mere nære plan kan der også let opstå uenighed, ja ligefrem fjendtlighed mellem kristne, internt i menigheden. Konsekvenserne kan være, at man ikke vil være med i fællesskabet længere, enten på grund af en reel strid, eller måske blot fordi 'de andre' er så kedelige og uinspirerende! Den slags finder erfaringsmæssigt let genklang i det omgivende samfund,

med afstandtagen og hovedrysten over de kristne til følge. Uenigheden er bestemt fuldt berettiget, for så vidt som det drejer sig om falsk lære, og at mennesket sætter sig over Guds ords autoritet. Man kan jo kalde det *den nødvendige strid*. *Den unødvendige strid* opstår der, hvor menneskelig stolthed er grobunden.

På et lidt andet plan kan nogen føle sig 'jaget væk' fra kirke eller missionshus af fx en dårlig oplevelse ved en dåbssamtale med en præst, eller ved at en kristen ikke overholdt en aftale. Eller man følte sig ikke som en del af fællesskabet på grund af uudtalte krav om en vis standard med hensyn til påklædning, intellekt eller andet. Du kan sikkert selv tilføje andre eksempler.

Der forventes noget nær det perfekte af dem, der kalder sig kristne. Er de ikke det, kan det af ikke-kristne bruges som et påskud til at vende kristendommen ryggen. Da er det lykkedes for Djævelen at flytte fokus fra det egentlige, fra evangeliets nådefulde budskab, fra at Jesus er hele verdens og dermed også deres frelser. Jesu disciple var – som vi – mennesker med alt, hvad der følger af det. De havde gode dage og dårlige dage. De glædede sig, var omsorgsfulde, men også fortviv-

lede, stridslystne, ukærlige, og afmægtige. Bibelen holder sig ikke tilbage med at give os det indtryk, at de bestemt ikke var et korps af perfektionister!

De er for længst døde og borte ... men de er her alligevel endnu! Det er dig og mig! Både internt i menigheden og udadtil i det omgivende samfund kan vi gøre den samme figur som de – på godt og ondt! Jeg læste for nylig en prædiken af for længst afdøde Carl Fr. Wisløff (CFW) over teksten fra Matthæusevangeliet 15 om den kana'anæiske kvinde.

Prædikenen handler egentlig overvejende om bøn og åndskamp. Kvinden kæmper sig hen til Jesus. Hun vil lægge sin fortvivlelse over sin dæmonbesatte datter frem for ham. Hun råber ligefrem i sin fortvivlelse, og disciplene vil forsøge at hindre hende. De ønsker endda at jage hende væk! Det havde vel for dem noget at gøre med at holde den pæne facade og ikke blive genstand for negativ opmærksomhed. Vi har fat i den unødvendige strid. Og hvor er det usympatisk!

Det er fantastisk at se, at kvinden trods alle forhindringer og går målrettet og direkte til Jesus. CFW skriver så:

Åh, om alle ville gøre det samme! Desværre, det hænder, at disciplene hindrer folk

i at komme til Jesus i stedet for at hjælpe dem til at finde ham. Skulle denne bog falde i hænderne på en, som er i en sådan situation, en, som forarger sig over Jesu disciple, så han af den grund ikke får øje på Herren selv, da vil jeg bede dig så stærkt, som jeg kan: Flyt hellere blikket over på Jesus. Tænk ikke på disciplene, se hen til Mesteren.

Det er meget tankevækkende læsning. Det er jo et fantastisk svar til dem, der finder de dårlige disciple som en forhindring eller et påskud for ikke at komme til Jesus. Lad os næste gang, vi møder nogen, der forarges og derved lader sig forhindre, flytte deres fokus og sige: *Se ikke på disciplene, se på Jesus!*

LDM

Hvad lever du for?

For nylig blev jeg igen mindet om, hvor meget mennesker sætter til side for en bestemt lidenskab: Tarm-Foersoms kvindehold i håndbold er rykket op i 1. division. Dagbladet havde en præsentation af samtlige spillere. Det, som slog mig: Kun få bor i lokalområdet. Der er spillere, som bor i Ikast, Esbjerg eller Skive. Ikke desto mindre træner de i Tarm. Bare turen til Tarm og hjem igen kan tage 1½-2½ time. Derudover er der så selve træningen. Og det er flere gange om ugen, vi taler om. Så er der alle kampene. 22 styk. Halvdelen i Tarm, halvdelen i det øvrige Jylland. Penge har der ikke været mange af for disse kvinder. De har fået lidt for kørsel m.m. Det er alt. Nogle af dem går på en ungdomsuddannelse, og de har altså næppe tid til at have fritidsjob ved siden af for at tjene noget til det, man nu har lyst til at tjene penge til. Nogle har også forlænget gymnasiet et år for at kunne få tid til håndbolden. Disse kvinder har sat alt ind på håndbolden!

Et andet billede fra hukommelsen: Jeg var en gang i Herning for at tale i LM's missionshus. På vej til møde passerede jeg SAS

Arena. Kampen var lige slut, og ud over mange sort- og rødklædte lokale fans, så jeg mange i bolsjestrubede trøjer. Jeg så busser fra Aalborg, Brønderslev, Hjørring m.m. En mængde AaB-fans havde brugt en hel søndag eftermiddag til at tage langt væk for at komme til 'møde' på et forblæst stadion. Bare fordi deres yndlinge skulle spille. Og så kostede turen med bus eller benzin samt entréen jo også. Og gad vide, om det var den eneste søndag disse bolsjestrubede mennesker brugte på at følge AaB?

Tredje billede fra hukommelsen: Mens jeg arbejdede med byfornyelse og borgerinddragelse, havde jeg en fast aftale med en af områdets ildsjæle. Inden ishockeysæsonen gik i gang, kom hun med turneringsplanen for hele sæsonen, så jeg på forhånd kunne planlægge sådan, at jeg ikke lagde noget arrangement på de tidspunkter, hvor Herning Blue Fox skulle spille. Som kontanthjælpsmodtager havde hun ikke mange penge til overs til sig selv og sin lille datter. Alligevel blev alt sat ind på, så vidt det var muligt, at følge Blue Fox. Jeg har stadig et minde om hende, en turneringsplan for sæsonen 2007-08, liggende på mit skrivebord. Der er angivet

Alex Dahl Karlsen; Nogle gange synes jeg, der skal så lidt til, før vi ikke synes, vi kan komme af sted for at høre Guds ord og være sammen med andre kristne.

23 hjemmekampe i grundspillet. Så er der 23 udekampe plus slutspillet. Hun skulle af sted mange gange ...

Her møder vi mennesker, der er grebet af deres sport eller af 'deres' hold. De sætter alt til side, de forsager meget for dette ene: Håndbolden, fodbolden, ishockey'en – eller noget andet, for den sags skyld. Men fodbold, håndbold eller ishockey varer jo kun en tid, så er det slut. Senest når livet er forbi. Man kan godt leve på det, men ikke dø på det.

Når vi tror på Jesus, er vi også grebet af noget. Vi er grebet af Jesus. Prioriterer vi på samme måde som de andre? Nogle gange synes jeg, der skal så lidt til, før vi ikke synes, vi kan komme af sted for at høre Guds ord og være sammen med andre kristne.

Paulus skriver til Timotheus (2 Tim 2,4): *Ingen, der går i krig, og som vil vinde anerkendelse hos den, der hvervede ham, lader sig hindre af dagliglivets gøremål.* Han skriver også i 1 Korintherbrev 9,24-27: *Ved I ikke, at de, der er med i et løb på stadion, alle løber, men kun én får sejrprisen? Løb sådan, at I vinder den! Men enhver idrætsmand er afholdende i alt – de andre for at*

få en sejrskrans, der visner, men vi for at få en, der ikke visner. Jeg løber derfor ikke hid og did, og jeg er ikke som en bokser, der slår i luften. Jeg er hård ved min krop og tvinger den til at lystre, for at jeg, der har prædikeret for andre, ikke selv skal blive forkastet.

Hvad er der sket for os? Er frelsen og livet med Jesus blevet os en selvfølge? Så er der ikke længere nogen grund til at kæmpe og sætte alt ind på at nå målet. Så er der lige pludselig så meget andet, der bliver vigtigt for os, og tager vores opmærksomhed. Der er ikke noget galt med golf, kunst, FC Barcelona eller gode venner. Det må bare ikke blive det vigtigste for os. Paulus gik efter sejren og indrettede sit liv derefter. Det skal vi også. Det betyder fravalg eller nedprioritering af andre gode ting. Hvordan gør vi det? Ved at søge Jesus, hvor han er: i Ordet og i de kristnes fællesskab.

ADK

Hvorfor virker Jesus somme tider så mærkelig?

AF CLAUS L. MUNK

.....

Jesus gik bort derfra og drog til områderne ved Tyrus og Sidon. Og se, en kana'anæisk kvinde kom fra den samme egn og råbte: "Forbarm dig over mig, Herre, Davids søn! Min datter plages slemt af en dæmon." Men han svarede hende ikke et ord. Og hans disciple kom hen og bad ham: "Send hende væk! Hun råber efter os." Han svarede: "Jeg er ikke sendt til andre end til de fortabte får af Israels hus." Men hun kom og kastede sig ned for ham og bad: "Herre, hjælp mig!" Han sagde: "Det er ikke rigtigt at tage børnenes brød og give det til de små hunde." Men hun svarede: "Jo, Herre, for de små hunde æder da af de smuler, som falder fra deres herres bord." Da sagde Jesus til hende: "Kvinde, din tro er stor. Det skal ske dig, som du vil." Og i samme øjeblik blev hendes datter rask (Matt 15,21-28).

Hvordan er Jesus? Det kan vi lære meget om gennem de "sekvenser", som Det Nye Testamente giver os af Jesu møde med en lang række forskellige mennesker. Her kan vi aflæse hans holdning ud fra hans handlemåde i konkrete situationer. Dermed kan vi også få noget vigtigt at vide om hans holdning til mennesker i dag. For: Som han var dengang, sådan er han i dag!

Denne gang skal vi se på episoden med den syrisk-fønikiske kvinde. Der er noget ret specielt ved den. Og man kan godt undre sig over, hvad evangelisten – og bag ham Helligånden – egentlig har haft som formål med at tage den med i sit evangelieskrift. Hvad har han og Helligånden villet sige med dette glimt af Jesu møde med en hedningekvinde langt oppe mod nord, ved Tyrus og Sidon?

Kvinden kommer til Jesus i sin nød

Kvinden kommer til Jesus. Hun er temmelig anmassende med sit højrostede: "Forbarm dig over mig, Herre, Davids søn!" Hendes måde at tiltale Jesus på, viser at hun har hørt om ham i forvejen og er kommet til tro på ham som Davids søn. Altså som den ventede Messias, som skulle indføre helt nye tilstande i verden. Og i denne tro kommer hun frem med sit nødråb om hjælp for sin datter, der er besat.

Og hvad får hun så til svar?

Første afvisning

I første omgang: Ikke et ord!

Tænk, at være enlig mor, der kæmper med noget ganske forfærdeligt på hjemmefronten, en datter, der er besat af selveste Djævelen. Du kommer til Jesus, Davids søn, den lovede Messias, i din nød. Og hvad får du så som svar på din bøn? – Ikke et ord! En kold skulder.

Hvad ville vi have gjort i den situation? (Vi lader den lige hænge lidt.)

Det passede i øvrigt disciplene udmærket med den "modtagelse", Jesus gav hende. De foreslog hurtig ekspedition: "Send hende væk!" Hun er jo ikke til at holde ud. Ud af klappen med hende!

Det forslag har den stakkels kvinde også stået og hørt på – og altså klart fornemmet deres negative og følelseskolde indstilling til hende. De blikke, de har sendt hende, har sikkert talt sit tydelige sprog. Men det interessante er (se senere), at Jesus åbenbart i virkeligheden slet ikke havde til hensigt at sende hende væk!

Hmm ...

Anden afvisning

Så endelig siger Jesus noget. Men hans ord lyder bestemt ikke særlig lovende: "Jeg er ikke sendt til andre end til de fortabte får af Israels hus". Det vil sige: Jeg er faktisk kun sendt for at tage mig af jøderne. Så det ligger helt uden for "programmet", at jeg skulle tage mig af dig.

Igen: Tænk, at være enlig mor, der kæmper med noget ganske forfærdeligt på hjemmefronten, en datter, der er besat af selveste Djævelen. Du kommer til Jesus, Davids søn, den lovede Messias, i din nød. Og hvad får du så som svar på din bøn? – Jo, først ikke et ord. Og nu: Et svar, der kun kan tolkes som en – beklagelig – afvisning.

Hvad ville vi have gjort i den situation? Vi var vel blevet temmelig skuffede: "Nå! Javel! Okay!" og havde antagelig opgivet at gå videre med sagen.

Men mærkeligt nok slår afvisningen ikke kvinden her ud. Den får hende ikke til at pakke sig og gå sin vej i stolt eller nedtrykt resignation. Nej, den bevirker snarere det stik modsatte: Hun kommer endnu nærmere, ja, kaster sig ligefrem ned for Jesus, så hun bogstavelig talt ikke er til at flytte uden ved magt. Og så beder hun meget indtrængende: "Herre, hjælp mig!"

Tredje afvisning

Og hvad er Jesu svar så nu? Nu måtte han vel smelte indvendigt og forbarme sig over det stakkels menneske?

Men nej. Endnu engang er der beklageligvis forhold, der gør, at Jesus ikke kan hjælpe kvinden. Det er faktisk helt udelukket. For det ville være i strid med ret og rimelighed. For som alle ved, kan >

Hvad er meningen; Tænk, at blive sammenlignet med en hund!

.....

man jo ikke tillade sig at tage brødet ud af munden på ens egne børn for at give det til de små hunde. Det er simpelt hen etisk forkert. Med ”børnene” tænker Jesus på jøderne, og med ”de små hunde” tænker han på hedningerne.

Som en hund

Nu skulle man – om ikke før – tro, at kvinden da i hvert fald omsider havde fået nok. Tænk, at blive sammenlignet med en hund! Hvad er meningen? Hvor meget skal man finde sig i? Havde vi været i hendes situation, kunne det være, at vi oven i købet var blevet godt gale i skralden: ”Hvis det skal være på den måde, så er det immervæk også lige meget!” Og så var vi hovedrystende drejet om på hælen og gået vores vej. Sådan en type!

Det overraskende er, at kvinden accepterer billedet med, at hun i denne sammenhæng er som en hund. Hun ydmyger sig med andre ord, finder sin plads i metaforen – og bruger den derefter imod Jesus selv: Jo, man kan da godt give hundene lidt brød – bare nogle smuler! Sådan er det jo rent faktisk i alle hjem med hund! Når børnene sidder og spiser, så kan det ikke undgås, at der falder nogle krummer ned på gulvet til de små hunde. Det ved du da godt, Jesus! Med hendes egne ord: ”Jo, Herre, for de små hunde æder da af de smuler, som falder fra deres herres bord” (v 27).

Hvorfor Jesus spillede kostbar?

Da holder Jesus omsider op med at spille kostbar. Og jeg tror, han har gjort det med et smil – han var jo meget menneskelig, ja, det sande menneske: Kære kvinde, du er jo ikke til at ryste af. Du giver dig jo ikke. Du er netop som en hund, der under legen bider sig

fast i ærmet – grrrr – og ikke slipper igen! Nej, for du tror jo og det i en sjældnen grad. Sådan vil jeg netop have det! ”Kvinde, din tro er stor. Det skal ske dig, som du vil.” Og i samme øjeblik blev hendes datter rask” (v 28). Herligt!

Hvorfor skulle vi kende til en unavngiven kana’anæisk kvindes møde med Jesus?

Hvad har Matthæus – og bag ham altså Helligånden – ønsket at sige os igennem denne episode?

Den er i hvert fald et dejligt vidnesbyrd om, at Jesus fandt en tro og modtagelighed hos hedningerne, som han i høj grad savnede hos jøderne. Heri ligger der en kraftig tankevækker for de jødiske læsere, som Matthæus først og fremmest henvender sig til med sit evangelium.

Men derudover illustrerer episoden – og det er måske nok så væsentligt – hvad ægte tro er, hvordan den kommer til udtryk, og hvordan Gud opøver den.

Vi ønsker os en automat-Gud

Hvis vi havde kunnet bestemme, så ville vi vist alle gerne have det sådan, at når vi kommer til Gud, så – pling! – får vi, hvad vi kunne tænke os. Ligesom ved pengeautomaten. Det ville have passet os udmærket med en sådan automat-Gud. Men det kommer der som bekendt ikke meget personligt fællesskab ud af.

Og her har vi det store problem. Vi er som faldne mennesker ikke i udgangspunktet interesserede i personligt fællesskab med Gud. Men Gud er i sin ubegribelige kærlighed til os interesseret i netop det. Og det er afgørende vigtigt for ham, at dette fællesskab etableres. For ellers er det ude med os for evigt.

Claus L. Munk f. 1948

Missionsteologisk kandidat fra Fjellhaug Misjonshøgskole 1975.
Prædikant i Luthersk Mission.

Tidligere landsungdomssekretær, missionskolelærer, forlagsleder og forlagsredaktør.

Her har vi uden tvivl grunden til en del af de vanskeligheder, vi alle kommer ud for. Vores vilje om hurtig ekspedition i Gudsforholdet, så vi kan komme videre med vores eget program, kolliderer med Guds vilje til dybt personligt fællesskab med os. Et fællesskab, der udmønter sig i en rig personlig kommunikation.

Den guddommelige pædagogik

Howdan takler Gud denne situation, så han får os i tale og dermed når sit mål med os?

Jo, han har ét ganske effektivt middel, det viser både historien og erfaringen: at vi kommer i vanskeligheder. Et eller andet blokerer vejen frem for os – vi kommer i nød. Og hvad gør vi i nøden? Jo, vi råber til Gud om, at han vil gribe ind – helst straks.

Med hvad sker der, i hvert fald i mange tilfælde?

Tilsyneladende ingenting – ligesom for den kana'anæiske kvinde. Der virker måske oven i købet til at være totalt lukket hos Gud. Vi oplever en tilsyneladende kold skulder fra hans side.

Da har vi en krisesituation, som kan føre til ét af tre:

At vi i hovmod siger, at så kan det også være lige meget – og går vores vej. Ender måske med helt at opgive troen.

At vi resignerer og tænker, at vi nok alligevel ikke helt kan regne med Gud – og slår os til ro på det jævne og lever et fattigt kristenliv.

Eller at vi gennem – somme tider voldsomme – troskampe drives ind til Gud. Hvor vi ender med at sige til Gud, ligesom patriarken Jakob gjorde det i sin troskamp: "Jeg slipper dig ikke, før du velsigner mig" (1 Mos 32,27).

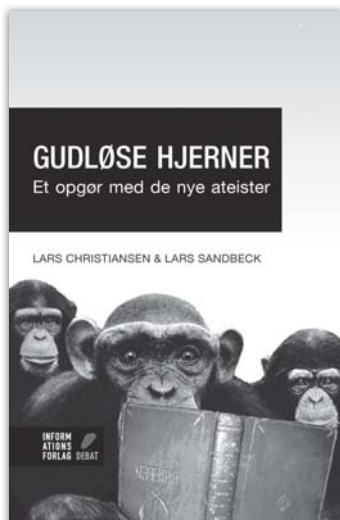
Det er dette sidste, den guddommelige pædagogik tager sigte på. Sådan får vi en stor tro, der er kendetegnet af personfælles-

skab med Gud. En tro, der ikke ud fra en indbildning om egne "rettigheder" kræver hurtige automat-reaktioner fra Guds side, men som midt i bevidstheden om ikke at have fortjent noget som helst kommer til Jesus igen og igen og bider sig fast i ham og hans løfter. Som salmisten skriver: "Min sjæl hænger ved dig, og din højre hånd holder mig fast" (Sl 63,9).

Jesus arbejder på at knytte os fast til sig på et dybt personligt plan. Derfor virker han somme tider så mærkelig.

Om bogen; Christensen & Sandbeck har ret i, at de nye ateister af og til er for hurtige til at svinge leen over alt, hvad der har navn af religion.

AF JAKOB VALDEMAR OLSEN

Gudløse hjerner

Et opgør med de nye ateister

Lars Christiansen & Lars Sandbeck

Informations Forlag, 2009

180 sider, kr. 199,-

I de senere år er ateisme som ideologi blevet mere og mere tydelig i offentligheden. Der er kommet flere bøger, som forsøger at fremme det glade ateistiske budskab. Det, som af og til kan synes at fremstå som en bevægelse, har fået flere navne blandt andet "den nye ateisme". Lederne i denne bevægelse kommer fra England og USA, men der er også mange danskere, der identificerer sig med den nye ateisme. Mange af de udenlandske bøger er oversat til dansk, og de sælger tilsyneladende godt både i Danmark og internationalt. De bøger og den debat, som er fulgt i kølvandet på dem, har været med til at ændre debat-klimaet i det 21. århundrede, når det drejer sig om religion og det offentlige rum. Flere af bøgerne har karakter af kritiske kampskrifter, og det, der kæmpes imod, er religion.

Nogle af ny-ateisterne peger selv på den 11. september 2001, som en skelsættende begivenhed, der gav dem skubbet til at springe ud og bekæmpe religion. Selvom det er islam, der har været en provokerende faktor, føler ny-ateisterne sig lige så provokeret af kristendommen og ofte er det kristendommen der angribes. Sidste år udkom så bogen *Gudløse hjerner*, som på dansk grund er et svar på

ny-ateismen. Forfatterne Christiansen & Sandbeck ønsker at give svar på tiltale og har derfor sat sig for at skrive i samme stil, som de nye ateister. Det vil sige at bogen er ment som et polemisk kampskrift. Noget af kritikken af de nye ateister, er deres usaglighed. Den kritik er reel nok, men desværre kan Christiansen & Sandbeck også kritiseres for det samme. Det er en svaghed ved bogen. Dog er det ikke det, der gennemsyrrer bogen, men det er noget, der hæmmer den.

Et andet aspekt ved bogen, som jeg ikke er begejstret for, er, at deres forsvar for kristendommen i Danmark typisk går ud på at sige, at folkekirken er et værn imod dem, der tager troen meget alvorligt. Derfor skyder de nye ateister sig selv i foden, når de angriber folkekirken. Kristendom i Danmark sammenlignes med humanisme og rituel ateisme og derfor noget, som ingen bør være bange for. Det forsvar lyder i mine ører som et angreb.

Hvis man ser bort fra disse svagheder, så mener jeg, at *Gudløse hjerner* kan anbefales som en kritik af militant ateisme. Christiansen & Sandbeck har ret i, at de nye ateister af og til er for hurtige til at svinge leen over alt, hvad der har navn af religion. Det er værd at påpege en gennemgående

AF KIRSTEN A. BRUUN

usaglighed. Debat-teknikken går ofte ud på, at man tager det værste fra fjenden og sammenligner det med det bedste hos en selv.

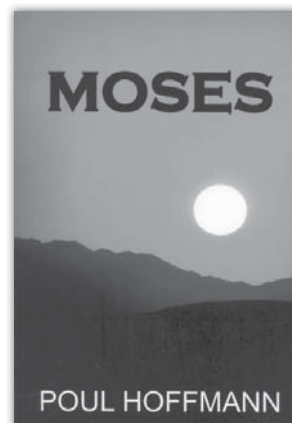
Derudover peges der på reduktionistisk scientisme, som et gennemgående problem hos de ny ateister. At sætte fingeren der, er at sætte den på det ømme punkt. Det, som typisk karakteriserer den ideologiske ateisme, er, at den er blind for egne forudsætninger, for egen tro. De forudsætter, at materien er udgangspunktet for alt, og vil derfor kun acceptere materialistiske forklaringer. Det, der kendetegner scientisme, er, at naturvidenskab i praksis bliver alt, hvad der at sige om denne verden. Det, der siges, er ikke præget af usikker tro, men af viden. Og reduktionisme er, at alt skal reduceres til og forklares ud fra simple komponenter. Det får den konsekvens, at bevidsthed forklares ud fra kemi i hjernen. Næstekærlighed er ikke andet end, hvad vi ser hos dyr, der kæmper, for at arten kan overleve. Det betyder, at det, man har svært ved at forklare, bliver bortforklaret. Det ser ud som kærlighed, men det er noget andet. Det ligner bevidsthed, men er kemi. Det synes at være frihed, men det er biologi.

Et problem for de nye ateister, er, at de

ikke altid ser, at de her er på gyngende grund. Det, som i dag er generelt accepteret som naturvidenskabelige sandheder, ser de som absolutte sandheder og på den baggrund vil de etablere en samfundsorden, en politik og en moral. Naturvidenskab, som de ser det, bliver alt og glider over i politik og etik, hvilket reelt er en selvmodsigelse.

En af de ideologiske ledere citeres i bogen: "Folk, der nærer stærke overbevisninger uden at kunne begrunde dem, hører hjemme i udkanten af samfundet, ikke i magtens korridorer" (s.166). Christiansen & Sandbeck skriver, at denne "tankegang er fascistoid". De spørger hvor henne "udkanten af samfundet" præcist er. Sandt er det, at tankegangen minder meget om hvad vi i historien har fundet i totalitære samfund. Derfor slutter de bogen med at pege på den militante intolerance, der præger de nye ateister på trods af, at de selv bedyrer noget andet.

For dem, der har en interesse i emnet, og som ønsker en hurtig introduktion til "de nye ateister" kan bogen anbefales med de forbehold, som er nævnt ovenfor.

Moses

Samlet udgave af trilogien om Moses
Poul Hoffmann

Randkløve Bogeri i samarbejde med
Ordet og Israel, 2009
640 sider, kr. 275,-

"Hver aften havde Zippora ligget vågen på sin måtte ved væggen, der skilte hendes og hendes søstres soverum fra det værelse, hvor deres far sad og talte med den fremmede den halve nat igennem. Hun havde lyttet med tilbageholdt åndedræt og varme kinder til alt, hvad denne rige verdensmand havde at fortælle Els præst om storriget,

Om Poul Hoffmann; Han åbner en dør på klem ind til alt det uforståelige for os mennesker: Guds kærlighed, Guds hellighed, fortabelsen og frelsen.

*han kom fra. Hun havde hørt om livet og pragtudfoldelsen ved hoffet i Babylon, om kongens harem og de mægtige templer med deres skyhøje tårne, om stille stjer-
nenætters sejlads på Eufkrat, sælsomme guder og gudinder og politiske intriger, som hun ikke kunne finde rede i. Aldrig havde hun vidst, at verden var så overmåde rig og mangfoldig ...”(s.100)*

Som Zippora, der må ligge vågen natten igennem for at høre mere, mere, mere ... sådan har Poul Hoffmanns (PH) forfatterskab kostet mig mange vågne nætter, hvor jeg har måttet læse én side, to sider – lige lidt mere om fjerne riger og verdener! Om Faraos ufattelige magt og grusomhed, Moses' mægtige indsigt i åndelige verdener og hans søgen først i blinde, senere mere og mere seende efter Gud, hvis venskab han som menneske opnår. Hvilket menneske. Denne Moses, der opfostres som Faraos adoptiv søn og får indsigt i egypternes gudeverden, men alligevel bliver mere og mere ét med Gud selv og hans plan for Israel. Trods smerter, lidelser, håbløshed og død, holdt han kursen for Israel – og svigtede dog. Han var trods alt kun ét menneske, om end hans rolle i Israels historie peger mod Frelseren.

Og Israel – det svigefulde folk, som man bliver helt tosset på: så tro dog, så hør dog, så fat dog!!! Dog ligger i beskrivelsen af dét folk en uhyggelig afsløring af, hvem jeg selv er! De forstod aldrig helt, trods livslang vandring med Gud, hvor enestående Gud var/er – hvor forunderlig og usandsynlig en historie Gud skabte i Israels folk, dengang han udviste sin storhed gennem de ti plager, knægtede Faraog delte vandene. Hvordan et helt folk på vandring kunne overleve i en ørken – trods fjender, som kun ville udrydde dem.

Mysterier, større end min hjerne kan fatte, ruller sig op, mens jeg læser – én side mere. Om egypterne – var de i familie med indianerne? Pyramiderne, Babelstårnet, Medina. Stod solen engang op i vest, og gik ned i øst? Og var det Døden, Faraog red om kap med i sin sindssyge jagt på israelerne efter deres udgang fra Egypten – eller hvem var den kvinde? Om purpurlandet, der flyder med mælk og honning – og om menneskelig forhærdelse og trang til det onde, så der ingen frelse er. PH favner så dybt i sin beskrivelse af menneskesindets modsætningsfyldte krinkelkroge, genstridigheder og finurligheder og så højt, når Gud og Kærlighedens væsen

beskrives, og maler så klare og tydelige penselstrøg, når skaberværkets mysterier og vidundere udpensles. I sit forfatterskab – herunder i bogen Moses – åbner PH en dør på klem ind til alt det uforståelige for os mennesker: Guds kærlighed, Guds hellighed, fortabelsen og frelsen. Åndelige dimensioner, som jeg kun fornemmer – og slet ikke forstår – åbner sig.

Jeg må advare imod at læse bogen, hvis man tror, den er en teologisk gennemgang af historien om Moses – det er den *ikke!* Jeg må også advare om, at den kan koste dig en del nattesøvn! Men ellers kan jeg kun udfordre dig og anbefale bogen. Læs den hvis du ønsker, at Gud skal blive større og mere hellig for dig. Læs den hvis nysgerrigheden efter livets mysterier ligger i dig. Det værste, der kan ske, er, at du får trang til at læse endnu mere Poul Hoffmann – og i Bibelen bagefter!

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød
Bladnr. 47700

lm
LUTHERSK MISSION

budskabet